

Брыгада камуністычнай працы з аўтаматамі цеха Мінскага мотавала-

Ніна Маркевіч і Аня Чарнавец.

Выдатная працоўная дысцыпліна ў дружнай камуністычнай. За апошнімі

гады ніводнага прагону, спазнення. Узорам ветлівага і культурнага паводзінаў з'яўляюцца дзятчаты і на вуліцы, у грамадскіх месцах. Ды і як жа іншкі! Бо амаль усе яны — члены заводскай дружныні. І з іх дапамо-

гаю дружныні лікавалі хуліганства ў заводскім пасляку і паспяхова змагацца з п'яніцамі. Завод ганарыцца такімі дзятчатамі.

Н. НИКАЛАЕВА.

Ленінскія вечары

У Барысаўскім перу культуры і адпачынку імя Горкага свеціцца агнямі новыя вялікі клуб.

Надаўна тут распачаўся цыкл ленінскіх вечароў — чытанні. Праведзены ўжо два такія вечары. Першы адкрыўся песняй «Ленін заўсёды з табою». Пад акампанемент дэдукава аркестра яе выканалі удзельнікі мастацкай самадзейнасці Ніна Карпацкая і Сяргей Шпілюк. Затым з дакладам аб жыцці і дзейнасці Уладзіміра Ільіча выступіў дырэктар 4-й школы тав. Лашкевіч. Успамінамі аб сустрэчах з Леніным падзяліліся старшыя камуністы, удзельнікі Кастрычніцкай рэвалюцыі — Сцяпан Васільевіч Пінчук, Аляксандр Спрыдонавіч Сінаборскі і Ілья Федаравіч Федароў.

Мастар мастацкага чытання А. Спесэрніка прачытаў творы беларускіх пісьмемнікаў аб Леніне.

У другім вечары прачытаў удзел народны артыст ССРР П. Малчаню, заслужаны артыст БССР Б. Кудраўцеў, П. Малчаню расказаў аб сваёй шматгадовай працы над увабленнем вобразу Леніна на беларускай сцэне. Затым прысутным быў паказаны ўрывак з п'есы М. Пагодзіна «Чалавек з ружом». У ролі Леніна выступіў П. Малчаню, у ролі салдата Шадрына — Б. Кудраўцеў і ў ролі матроса — А. Спесэрніка.

У заключэнні П. Малчаню выканаў заключную прамову Леніна ў названай п'есе.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЦЛЕННЯ СІАУЗА ПІСЬМЕМІКАТ БССР

№ 19 (1448)

Субота, 5 сакавіка 1960 года

Цана 40 кап.

НАРОД СПЯВАЕ...

Хто прайшоў сваю зямлю з краю ў край, хто пачаў прыгажосць брацкасіх азёр, адчуў характэрна міла Палесся, той ніколі не забудзе песню народа, якая так шчасліва і радасна прагучала надаўна ў столярні Мінску. Гэтую песню прывезлі з палёў Беларусі людзі працы, людзі, якія творча пуды на роднай зямлі.

Калі адкрылася заслона тэатральнай залы акружава Дома афіцэраў і на сцэне з'явіліся першыя аматары сельскай мастацкай самадзейнасці, усе прысутныя адчулі, што гэта спявае народ сваю радасную, вольную песню аб Камуністычнай партыі, аб вялікай савецкай Радзіме, аб сваім непаўторным жыцці.

Прадуе і спявае народ, сам складае песні аб сваёй радзіме! Нельга забыць, якой светлай радасцю і нахвненнем сваяціліся творы ў кожнага выканаўцы, ці то былі малымі рабочыя саўгасцаў Магілёўшчыны, ці жывымі калгаснікі з Караліцкага раёна.

Здаецца ніколі песні не былі такімі радаснымі і ўзвешымі, як яны прагучалі на рэспубліканскім аглядзе мастацкай самадзейнасці калгасцаў і саўгасцаў. Тым, хто прысутнічаў на яго канцэртах, у адзін голас гаварылі:

— Усе — і спевакі, і танцы, і музыканты — выступалі душой! І цыжка вызначыць, які нумар быў лепшы... Якой вобласці аддаць першынства...

І з гэтай думкай нельга не пазадзіцца. Новая вобласць, новая праграма, новы рэпертуар.

Перад гледачамі прадэманстравалі сваё майстэрства малывадымы або зусім да гэтага невядомыя людзі. Выступіла хор дзяржа калгаса імя Пупкіна Бабыўскага раёна, жаночы вакальны ансамбль з перадавой брыгады калгаса «Ленінскі шлях» Смалевіцкага раёна, вакальны кінтэт хор калгаса «Новае жыццё» Карэліцкага раёна, работніца саўгаса «Краснапольскі» Н. Фіцэра, акрабачы з Навагрудчыны і многія-многія іншыя. Усе яны паказалі, што могуць не толькі добра працаваць, але і добра адпачываць.

Многія выканаўцы паказалі, што яны стаяць па майстэрству на ўзроўні прафесійнальных майстроў, што ў іх вельмі дасканалыя густы і шырокія запатрабаваны.

Калі чуюць са сцяны цудоўныя задуныя галасы, бачыць прыгожыя народныя танцы «Шаўцы» або «Лянок», адразу думкамі пераносіцца палях Беларусі, бачыць новыя калгасныя пасёлкі, адчуваецца шалест кукурузных палёў, квіценне сінявокага лёну і ўсё тое, чым багата і слаўна родная зямля. Людзі дружна, калектыўна працуюць на полі, на фермах, і так жа дружна збіраюцца ў калгасным клубе і Доме культуры, каб разам склаці песню аб сваім жыцці. А гэта песня будзе жыць у вяхах, як будзе жыць і тва справы, якія творыць наш працавіты і мужны народ.

Зразумела, нельга ў кароткім газетным артыкуле выказаць усё захапленне народным мастацтвам, скажаць слова аб асобных калектывах і выканаўцах, бо калектываў гэтых сотні, а выканаўцаў — тысячы, і амаль усе нумары праграмы агляду выкажыць шмат думак і пацудоў. Хочацца адзначыць адно, што той час, а хто гаварыў вільні Ленін, калі спіраецца грань паміж разумовай і фізічнай працай, паміж горам і вяскай, ужо надыйшоў. На самай справе, зварніце ўвагу на адну толькі невялікую дэталю — як былі апрапары ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці, які афармлялі сцэна, якія музычныя інструменты трымалі выканаўцы ў сваіх руках! Усё гэта не ўкладваецца ў старыя пяністы аб вёсцы.

Новая культурная вёска вырастае на нашых вяхах, сапраўднае заможнае жыццё прышло ў калгасную гуту. Вось чаму першае слова падзякі і першая песня былі прывесены на аглядзе роднай Камуністычнай партыі і Савецкаму ладу. Партыя і ўрад сваімі штодзённымі клопамі аб павышэнні матэрыяльнага дабрабыту і культурнага ўзроўня савецкага народа далі магчымасць так шырока расквіцець народным талентам. Радасна ўсведамляць, што мастацтва сапраўды належыць народу, а духоўная культура яго непа-

мерна вырастае за гады Савецкай улады.

Звернем увагу на рэпертуар удзельнікаў мастацкай самадзейнасці. На рэспубліканскім аглядзе з вялікім майстэрствам былі выкананы і старажытныя народныя песні і сённяшнія прыпеўкі аб калгасным жыцці, беларускія, рускія і ўкраінскія песні, песні братніх савецкіх народаў і краін народнай демократыі. Паказалі сваё майстэрства танцы, цымбалісты, дудары, баяністы. Кожная вобласць прывезла сваю разнастайную праграму. Вельмі добра зрабілі ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці Гродзенскай і Гомельскай абласцей, што спявалі песні мясцовых кампазітараў і паэтаў. І неазумела, напрыклад, чаму выканаўцы Магілёўскай вобласці забыліся на сваёй паэтаў-землякоў. Хіба дронна было б замест невялікіх невыразных вершаў пачуць з вуснаў народных талентаў вершы А. Куляшова пра Магілёўшчыну? Гэтага кіравнікі самадзейнасці не ўлічылі. У парадку павадання хачелася б звярнуць увагу на гэты бок справы. Для прыкладу хочацца прывесіць вопыт Гродзенскай вобласці. Зводны хор праспяваў «Прывітанне Мінску» (музыка і словы самадзейнага кампазітара А. Шыльдоўскага). Хораша прагучала гэтая песня, так, як і вершы М. Васількі і С. Бандалонкі «Рамонт Мінску», якія з майстэрствам прачыталі З. Кавалёва і І. Дробыш.

У мінчан засталася вялікае ўражанне ад выступленняў аматараў народнай творчасці ўсіх абласцей рэспублікі. Гэтая добрая традыцыя — творчыя агляды — ўносіць шмат новага і светлага ў культуру жыцця народа, папаўняе яго духоўную скарбніцу, вывілае шмат новых талентаў з гуты народа. Хачелася б, каб яны і надалей праводзіліся з такім жа поспехам, як быў праведзены агляд на прадвесні 1960 г.

Калі спявае народ, заўсёды радуецца сэрца. Хай гэта песня заўсёды гучыць на малой і вялікай сцэне, на шырокіх калгасных палях і ў замочнай хатцы!

Рыгор НЯХАП.

ПРЫГАЖОСЦЬ

Мінскі гадзіннікавы завод. Чысты, як бальнічная аперацыйная, другі зборачны цэх... У брыгадзе Тамары Садкоўскай дзятчаты як на падбор — прыгожыя, ветлівыя!..

Захапленне было такое вялікае, што, выйшаўшы з заводу, хачелася раскажыць усім старчанам: «Ведаеце, я толькі што з гадзіннікавага... Каб вы толькі паглядзелі... Абавязкова пастарайцеся пабачыць там. Абавязкова!».

...А наогул гэтую размову выклікала пані Маса Такэгамі, якая з краіны «Гамхадзятчага сонца» завітала да нас, у Мінск, з групай японскіх жанчын-турыстак.

У Мінску іх стрэлі сардэчна і гасцінна. На гадзіннікавым заводзе, акружаная дзятчатамі, пані Маса Такэгамі гадзела ў светлыя маладыя вочы і — хто ведае — можа сябе ўспаміналі ў такім жа ўзросце...

— І што ж усё-такі самае горавае ў вашым жыцці? — збіраючыся ўжо развітанца, яшчэ раз прыветна дакранулася пані Маса да рукава Тамары Садкоўскай.

Перакладчыца пераклала.

— Дзятчаты, дзятчаты... — ледзь прыметна павіла плячыма Тамара, прабаючы хуткім позіркам па тварох сабрывак.

Госці ж адказала, як на ўроку, наспешна і выразна, нібы хачела, каб та яна зразумела яе без перакладу: — Самае горавае ў мяне жыцці і ў жыцці ўсіх нас... (жэстам рукаў Тамара абвела ўсіх сваіх спаванка). Самае горавае — работа. Наша работа на заводзе.

Пані Маса Такэгамі задала Тамары Садкоўскай яшчэ адно пытанне.

— Вось вы — брыгада камуністычнай працы. А чаму вы атрымліваеце такую ж плату як і брыгады не камуністычныя?

Тамара зноў пераглынула з дзятчатамі.

— Дзятчаты, яна зноў не зразумее...

— Тамара адказала:

— Брыгада камуністычнай працы — гэта вынік свядомасці і імкнення сарца... Вынік вялікай дружнай і дысцыпліны. Разумеюць, гэта тое, да чаго людзі імкнунца, не думваючы пра грошы...

— Ей хачелася яшчэ дадаць, што брыгады камуністычнай працы — гэта крокі, якія набліжаюць нас, савецкіх людзей, да камунізма... Але яна стрымалася: «Не зразумее»... І дзятчатам тое ж самае паўтарыла: — Ну, як я ёй адкажу?..

— Госці сапраўды не вельмі разумелі...

Японка гасцінна праводзілі ўсім цэхам аж да самага выхаду. Яны прывітала ўсімхалася. І ў вяхах іх была непадробная прыязнасць. Ніхто не прыўдаваў на іх, што яны не ўсё ў нас разумеюць. Тысячы кіламетраў праехалі яны з адным намерам, каб яшчэ і яшчэ раз паўтарыць людзям: «Не забывайце Хірасіму і Нагасакі!».

І мы іх добра разумелі.

Першае, што кінулася ў вочы на заводзе, — белыя халаты. Яны мільгалі па праходзім, па тэрыторыі завода. Што за дзіва? Навошта столькі «медыцыны»? Як было не спытацца?

Памятаю, гэтак жа ўзраіла мяне мінулым летам карабельная чысціна на Рагачоўскім малочна-кансервавым заводзе. Гэтак жа захапала наша «Камунарка»... А тут зноў — «медыцына», як пакартаваў нехта ў другім зборачным цэху.

Брыгадзіра зборачнікаў Тамары Садкоўскай у цэху не аказалася.

— Яна чай гатуе.

— Як — чай гатуе?

— Вельмі проста. Гатуе ды і ўсё. Гэты тыдзень я чарга.

Знаёмства наша з брыгадзірам адбылася калі «бачка». У «чайной» брыгадзір нешта «мудруе» з гэтым самым «бачком». Тут жа на століку такія пахучыя, такія спакусныя пончыкі да чаю!

— Хочаце пончык?

— Прабачце, я толькі нальваю ў шыялікі і заняму на сталы сваім дзятчатам, каб ім даўга не чакаць.

Пачаўся абедзенны перанакан.

Хутка ў «чайной» сабраліся работніцы.

— Ну, што ж, давайце прыладзімся тут, — звяртаецца Тамара, — Мане, праўда, хутка паклічуць. Я

член ройдавай брыгады да чысціні на заводзе. Але ў канцы перапынку сюды прыбегу... А пакуль што, калі вы хочаце пісаць пра нашу брыгаду... Праўда, ледей бы вы да нас учора прайшлі. У нас чатыры імянінкі былі!

— Ды што вы — адразу чатыры?

— Чатыры! Наш Міна і дзятчаты. У нас такі звычай. Перад тым, як павіна заступіць змена, хто-небудзь вшчуче імянінкі, падносіць падарунак ад брыгады... А сам «вёночкі» ў абедзенны перанакан ужо часта нас усіх цукеркамі, пірожнымі... Да нас на завод учора прыходзілі госці — польская дэлегацыя. Дык яны якая трапілі... Ім у нас спадабалася. Мы ім кветкі паднеслі... Аднак імяніны — гэта міль інашым, — працягвае Тамара, хутка пераходзячы на «дзелавы» тон.

— А пра брыгаду я вам вельмі скажу: дзятчаты ў нас падабраліся ўсе як адна! Старанна! Кожная любіць сваю справу.

Тамара робіць маленькую паузу, затым працягвае:

— Наш завод выпускае гадзіннікі «Зара». Маленькія наручныя жаночыя гадзіннікі. Заказ алкаюць, бо мы і самі не кушаем і не носім абмы якіх гадзіннікаў... Вось і стараемся, каб кожная жанчына, якая будзе насіць наш гадзіннік, не думала і не гаварыла пра нашу працу дронна... Стараемся!..

У брыгадзе Тамары Садкоўскай дзятчаты дзятчат. Брыгада так, як яна выглядае сёння, складала тры гады назад. Прыйшлі на завод дзятчаты і завілі: «Хочам працаваць!» А на заводзе ім алкалі:

— Можна. Толькі спачатку дзятчаты, дзятчаты, падвучыцца... Пашлі вас на курсы ў Пензу...

Паўгода вучыліся дзятчаты ў Пензе. І вярнуліся ў Мінск зладжанай брыгадай. Селі за ленту. Кожная ўжо мела вытворчы разрад.

І тут, у «чайной», з брыгадзірам Тамары Садкоўскай, і потым у пэчу, з самімі дзятчатамі і майстрам Іванам Уладзіміравічам Жывіцам, мы вялі размову пра тое, як дабілася брыгада ганаровага звання.

— Трэба адразу сказаць, што дабілася гэтага звання не проста, — гэта ўжо раскажэ майстар брыгады Іван Уладзіміравіч Жывіца. — Яшчэ

ў красавіку мінулага года брыгада перайшла на самадзійныя рабочы дзень. Спачатку ўсе пабойваліся, ці будзе спраўдзіцца з дзённым заданнем, ці будзе паспяваць за агульным планам. Аднак сумнявацца не было нікому.

Адразу ж брыгада вырабавала і новыя патрабаванні. Перш-на-перш быў абавязаны ўсеагульны пошод за асваенне новай тэхналогіі і сумежных спецыяльнасцей. Памыслилася патрабавальнасць да працы. Не можна сама зрабіць, не ўпэўнена ў чым-небудзь — спытаць сабрывку. Не забывай, што ты адно са звышніх вялікага алказнага лаўцуга — канверта. Парушыш ты сваё званне — і ўсё парушыцца. Асобна ўзнімаліся пытанні аб дысцыпліне, аб барыбарыяце за якасць прадукцыі. Уся брыгада пайшла вучыцца: хто ў вяселі тэхніку, хто на ўніверсітэце культуры, хто на падрыхтоўчых курсах, у гурток на вывучэнні гісторыі КПСС...

І вась усе дзятчаты траба было пазнаць, з усім справіцца. І работніца была ўсё так, каб заставаўся час яшчэ і «для душы».

А дзятчаты Тамарынай брыгады тут жа жартавалі: «Ну, адпачываем мы яшчэ дзень, чым прадуем...»

І сапраўды, яшчэ ў праходной можна бачыць заклік пастунаў у тэатральную студыю, у гурткі мастацкай гімнастыкі, крою і шыцца... Тут жа аб'явы-паведамленні: рыхтуецца дыскупт па раманы А. Бека «Валакаламская шаша» (з удзелам шафаў-воінаў), будзе прагучана лекцыя аб паўправадніках і іх практычным прымяненні. Побач — фотавітрына, якая раскажэ пра выхадны дзень заводскіх турыстаў...

А калі дадаць да ўсяго гэтага і калектывныя брыгадныя паходы ў тэатры, у кіно, у музеі, на каток, на лыжах, дык не дзіва, што ўнікае пытанне: «Адкуль у вас час, дзятчаты?»

— І не гаварыце! Нам і сапраўды часу не хапае, — гавораць дзятчаты. — Але кожная з нас мае сумеему спецыяльнасць, так што ў выпадку патрэбы — замаянем адна адну...

жэстам падарунак. «І прывазу» — паабяцаў ён... І нават дзятчаты, калі параўноўваю ішперашняга Кузьму з тым Кузьмой, які ён быў гадоў некалькі назад.

Скончылася вайна, зварнулася я з партызанам у родную вёску. Ні кала, ні дара. Попел вешер паразноў. Пасяліся яны ў староў Хвалодзі. У яе нейкім пудам маленькая лаяна пад рачкай упала. Жыву тыдзень, другі. У вёску людзі пачалі сыходзіцца ды пра аднаўленне калгаса гаварыць. І раштам прыладжае да мяне Кузьма. Мы з ім у партызанскім атрадзе пазнаёміліся. Прыходзіў ён і кажа: «Хопіць табе, Маланя, адной вёк векавае, паездзем на маю Брэстчыну. Хочаш — у тваім сельсаветае запішамся, а хочаш — у маім. Паажывем крыху ў зямлянцы, а праз год-другі дом пабудуем». Разгіналася я і бабулькі, з роднай сялібай і пахаля з Кузьмой...

Жыцьём мы ўдвалі, працуем у калгасе, багачаем. Мяне агульным сход прызначыў загадваць жывадагледнай фермай. А праца гэта, самі ведаеце, якая. Гаспадарка расце, добрых ведаў патрабае, а я толькі тры класы царкоўна-прыходскай школы закончыла. Якія ж гэта ведаў? Вось і вырашыла ў навучку падацца.

Гэта было ў сорак сёмым годзе. Калі наш калгас угару пайшоў. Я вярнулася з работ, апраўда ўсё святочнае. Стаю перад лютэткам, косы папраўляю. А Кузьма сядзіць на лаве, моўчкі назірае за мной, а потым і пытаецца: «Куды гэта вы, красуна, іці намерыліся?» «Вячэрняя школа ў нас адкрываецца, дык думаю ведаць свае падмацаваць», — кажу я. «А можа б я вам крыху ведаў дадаў?» — зноў пытаецца Кузьма. Я засмяялася і ка-

Вось вам і адказ на пытанне. Маладосць — вась дзе крыніца і дастатку часу, і спрыту, і поспеха!».

Напярэдні 42-й гадзіннік Валікага Кастрычніка калектыву Тамары Садкоўскай было прывосена ганаровае званне: «Брыгада камуністычнай працы».

«Дзень 30 кастрычніка 1959 года быў самым шчаслівым днём у нашай брыгадзе», — так раскажэ брыгадны лётаніст, названы тут проста і сціпла «Дзёнік брыгады № 6».

У «Дзёніку», як у лютэтку, адбіваюцца жыццё, думкі і клопаты вяселага адольнага камсамольскага калектыву «Дружба» — якое добрае слова. Дружба — гэта тое, што дапамагае нам у цяжкае мінутое, тое, што натхняе, радуе, вядзе на пазнікі», — запісалі дзятчаты ў «Дзёніку».

Напярэдні Кастрычніцкі свят Тамарына брыгада атрымала грашовае прамію. Сабраліся дзятчаты, параліліся, усёй брыгадзе званне камуністычнай працы прывосена — а не асобным, не «лепшым». Значыць, лепшыя — усе! І вырашылі ў адзін голас: давайце за гэтую прамію зробім падарункам нашым падвёшным. І купілі вучням Мінскай школы-інтэрната настольныя гульні і сялярскі інструмент. Колькі радасці было ў дзятчэй.

Гэтак жа дружна вырашылі і адносна праміі, якую брыгада атрымала да 8 сакавіка.

Брыгада камуністычнай працы! Гэта не толькі выдатныя паказчыкі ў працы. Гэта не заўсёды толькі ўзнагароды і апладысменты, не толькі бескалопны смех і паходы ў тэатр і на каток...

Брыгада камуністычнай працы — гэта перш за ўсё паўнакроўнае жыццё і складаны адносіны пэлага калектыву людзей у вялікай адказнай дарозе. Гэта тое жыццё і тва адносіны, якія так дакладна акреслілі вялікі чалавекалюб Антон Паўлавіч Чэхав: «У чалавеку ўсё павіна быць прыгожым: і душа, і адежне, і твар, і думкі».

ЖАНОЧАЯ ГОДНАСЦЬ

— Дык значыць, вы пісьмемнік?.. Вельмі прыемна!.. Я таксама некалі спрабавала пісаць, але кінула...

— Чаму ж так?

— Сэрца не хопіла. Парашыла я апісаць сваё жыццё. Перада мной паўсталі людзі, з якімі разам нягоды і радасці перажывала. А калі пісаць, то я павіна ўсё іх болі і пакуты ў сваім сэрцы ўмясціць... Калі думала, дык здавалася, усё ў адзін вухалок завязвалася, адно за друге чапалася, а як пачала пісаць — ні ладу, ні складу...

Так завязалася наша размова ў вагоне цягніка «Брест — Мінск». За акном міглілі заезжаныя прасторы, запыленыя прсыдаі. Над перастук колаў мы ўзраіла слухалі Маланю Тодарунаў Лукашонак.

— Суседзі гаварылі мне, — усміхаючыся, казала яна: — «Ты, Маланя, запісаць свае думкі». «Як жа можна запісаць», — адказвала я. — калі не пішацца? — «Ну, дык тады раскажы каму-небудзь, а то састаршыне, аслабне памяць і шмат пра што забудзец». «Не, людцы мае, — не агаджалася я, — ёсць такія справы, пра якія нават і не падумаеш, што я веру ў нейкае там жыццё на тым свеце. Гэта проста так. Да слова прышлося. Еду я вась у Нясвіж, у былы княжыцкі палац, у санаторый, адпачыць, падлячыцца...»

— У тым палацы загі-ўдхнула, — у тым палацы загінула маю маладосць. Там пахавана нула маю маладосць. Там пахавана маё першае каханне... Ат, гэтага ўжо не вернеш, дык навошта і ўспамінаць. Гэта мяне і Кузьма мой раіць. Дыкаватыты ён у мяне і, ведаеце, што сказаў, калі на вакзал праводзіў?.. «Ты, Маланя, цпер у тым палацы за княгіню сядзь». «Калі палацы за княгіню сядзь», — дык тады так, — і я нажартавала, — дык тады прышоў усё ў дзень жаночага свя-

та княжыцкі падарунак. «І прывазу» — паабяцаў ён... І нават дзятчаты, калі параўноўваю ішперашняга Кузьму з тым Кузьмой, які ён быў гадоў некалькі назад.

Скончылася вайна, зварнулася я з партызанам у родную вёску. Ні кала, ні дара. Попел вешер паразноў. Пасяліся яны ў староў Хвалодзі. У яе нейкім пудам маленькая лаяна пад рачкай упала. Жыву тыдзень, другі. У вёску людзі пачалі сыходзіцца ды пра аднаўленне калгаса гаварыць. І раштам прыладжае да мяне Кузьма. Мы з ім у партызанскім атрадзе пазнаёміліся. Прыходзіў ён і кажа: «Хопіць табе, Маланя, адной вёк векавае, паездзем на маю Брэстчыну. Хочаш — у тваім сельсаветае запішамся, а хочаш — у маім. Паажывем крыху ў зямлянцы, а праз год-другі дом пабудуем». Разгіналася я і бабулькі, з роднай сялібай і пахаля з Кузьмой...

Жыцьём мы ўдвалі, працуем у калгасе, багачаем. Мяне агульным сход прызначыў загадваць жывадагледнай фермай. А праца гэта, самі ведаеце, якая. Гаспадарка расце, добрых ведаў патрабае

Сельскія артысты на сталічнай сцэне

За шэсць дзён рэспубліканскага агляду калгасна-саўгаснай самадзейнасці мігчыне ўбачылі спектаклі: «Не верце пішні» І. Шамкіна, «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона, «Выбух» М. Алтухова і М. Гарулева, «Дзівосы на калёсах» П. Данилава і папулярную ўкраінскую камічную оперу «Наталка-Палтаўка» пастаўлены сельскімі аматарамі мастацтва. П'еса «Не верце пішні» была паказана трыма драматычнымі калектывамі.

Такім чынам, як бачым, калгасныя драмгурткі смела бяруцца за вырашэнне досыць складаных паставачных задач і ставяць на сваіх сценах сур'ёзны творчы саветскі драматургі ў розных жанрах.

Як жа вырашаюць творчыя задачы на калгаснай сцэне? Трэба сказаць, што не ўсюды аднолькава і паспяхова. На шляху да стварэння спектакля — шмат перашкод. Першая з іх — няўважлівае і аб'явавае стаўленне некаторых сельскіх калгасаў да мастацкай самадзейнасці. Жывы прыклад таму — старшыня калгаса імя Сталіна Наваруцкага раёна Гродзенскага вобласці А. Глеба. Гэты вядомы калгас, які аб'явавае дзець вёсак, мае клуб і ўсе ўмовы для шырокага разгорнутага тэатральнага самадзейнасці. Аднак драматычны гурток, які налічвае вясемнаццаць удзельнікаў, існуе на антызале і дзякуючы той дапамозе, якую аказвае самадзейным артыстам Гродзенскі абласны драматычны тэатр.

Добры гаспадар, які кожны год дамагаецца высокіх эканамічных паказчыкаў у сваім калгасе, А. Глеба не хоча выдаткаваць, як кажуць, «ламанана гроша» на такую важную справу, як пастаўка спектакля. Агульнавядома, што драматычны спектакль высокага гледацкага лепшага наведваюць, чым эстрады канцэрт. Нават сям'ядзесяцігадовыя старыя бабулі, абмяваючы парк, ідуць на прадстаўленне, а старшыню калгаса на ім ніхто не бачыць. Удзельнікі спектакля глыбока адчуваюць творчую радасць ад ігры на сцэне і добра разумеюць, што робяць карысную справу. Толькі за тры месяцы з часу пастаўкі п'есы «Выбух» драмгурток калгаса імя Сталіна паказаў спектакль у дзесяці суседніх калгасках. За гады існавання гурток паставіў многа п'ес, у тым ліку такія вядомыя творы беларускага драматурга, як «Партызаны» і «Пяць жаваранкі» К. Крапівы, «Пялічка» Які Купалы, «Несцерка» В. Вольскага, «Панарэ-кветка» І. Козела. Трэба сказаць, што ўся творчая справа трымаецца на энтузіязме кіраўніка гуртка, калгаснага тэхніка-жывёлавода Н. Моўчы і яго сяброў драмгурткаўцаў, сярод якіх пераважна большасць простых калгаснікаў. Паставіць «Выбух» дапамог вопытным рэжысёр — заслужаны

артыст БССР І. Папоў; аформіць самадзейны спектакль дапамог Гродзенскі драматычны тэатр.

П'еса «Выбух» досыць складаная па машыноўцы, у ёй многа карцін і месц дзеяння. Вядома, выканаўцы ролей крыху губляюцца на вялікай сцэне, асабліва ў пачатку спектакля, але пад канец разгравваюцца і знаходзяць верны тон.

Улічваючы, што большасць аматараў — навічкі (у калектыве вядліка цяжкасць), «Выбух» усё ж пастаўлены аздавальняюча. Асаблівай ухвалы заслугоўвае выканаўца дзвюх ролей — цёткі Даны і машыністкі Гестапа — Н. Шурак, якая здолела ў гэтых ролях настолькі пераўвасобіцца, што глядач яе ўсім не пазнае. І калі ў вобразе цёткі Даны ў Н. Шурак многа тэплага і паказе высокай спекуляцыі, але і многа непазграбнай мітуні, то ў ролі машыністкі ўсё зроблена вельмі дакладна і выразна.

Многа шчырасці і ўнутранага агню відзець у выкананні В. Шых ролю савецкай патрыёткі, партызанкі Веры Грынько. Аднак усім выканаўцам трэба яшчэ многа прапрацаваць над сабою, каб дамагчыся ансамблевасці. Асабліваю ўвагу трэба звярнуць на мову і сцэнічны рух. Вядома, усё гэта набываецца ў працы. І чым больш гурток будзе ставіць новых спектакляў, і асабліва п'ес аб нашым сучасным жыцці, тым хутчэй будзе расці майстарства ўдзельнікаў і агульная культура спектакляў.

З іншых сельскіх тэатральных калектываў добрае ўражанне пакідае драматычны гурток калгаса імя Леніна Краснапольскага раёна Магілёўскага вобласці. Паказаны ім спектакль «Не верце пішні» вызначаецца зладжанасцю і адзінацтвам выканання. Тут усё па месцы. Кожны актёр у меру сваіх здольнасцей і азначаных роляў дабіваецца пэўнага поспеху. У правільным гучанні спектакля — немалая заслуга рэжысёра-аматара Л. Лабаноўскага. Праўдзівы і цікавы вобразамі стварыў удзельнікі спектакля: А. Сіпаў — у ролі сакратара камсамоўскай арганізацыі Кандрата Буда, Р. Балобан — у ролі маёра дзяржаўнага Масіма Сухавя, М. Мітнікевіч — у ролі Глеба, Л. Серакова — ў ролі студэнткі Іны Шувіч.

Вялікай увагі заслугоўвае паказаны на аглядзе і спектакль «Не верце пішні» ў пастаўцы тэатральнага калектыву калгаса імя Леніна Браслаўскага раёна. У першую чаргу тут трэба адзначыць вельмі ўдумліваю працу рэжысёра-пастаўшчыка В. Галкіна і мастака І. Рудзіна. Станоўчай ацэнкі заслу-

На рэспубліканскім аглядзе калгаснай і саўгаснай мастацкай самадзейнасці выступіў драматычны калектыў Брагінскага раёна Гомельскага вобласці. Ён паставіў спектакль па п'есе А. Маўзона «Канстанцін Заслонаў». На здымку: сцена са спектакля «Канстанцін Заслонаў». Фота В. Лупейкі і І. Змітроўча. Фотакроніка БЕЛТА.

гоўвае ўвесь ансамбль выканаўцаў і асабліва ігра калгасніцы К. Чаркас у ролі Евы Васільевы. Стварэнне ёю вобразу беларускай жанчыны поўны душэўнай цяжкасці і драматычна гучання, асабліва ў сценах сустрэчы з былым мужам. Сцэнічныя пабудовы К. Чаркас праўдзівыя, напоўнены глыбокім унутраным зместам.

Спектакль «Канстанцін Заслонаў» па п'есе А. Маўзона паказаў Брагінскі драматычны калектыў Гомельскага вобласці. Пастаўшчык гэтага спектакля Я. Шайкевіч і кансультант, былы актёр Гомельскага абласнога драматычнага тэатра С. Галаванцаў здолелі з калектывам выканаўцаў мастацкі пераказана творчую задачу. Спектакль гучыць патрыятычна, ён праўдзівая расказвае аб гераічных справах аршанскіх падпольшчыкаў. Гэтым спрыяе таленавітае выкананне цэнтральнай ролі Канстанціна Заслонова вопытным, спрыяльным драмгурткам Я. Сачком. Перад глядачом паўстае сцэна, але ў той жа час дужа чалавек з выдатнымі вольнымі якасцямі. Псіхалагічна вельмі дакладна паказвае Я. Сачок унутраны свет Заслонова, яго складанае жыццё і падпольную дзейнасць. Выкананне Я. Сачком ролі Заслонова — на належным мастацкім узроўні, яго актёрскае абавязанне і выразаецца сцэнічна маляўніца ролі робяць гэты вобраз здымачым самадзейнага тэатра.

Трэба сказаць, што ўвесь ансамбль выканаўцаў у спектаклі брагінцаў таксама радуе ўнутранай звязанасцю, адзінацтвам мэты. Тут цяжка каго-небудзь вылучыць. І тым не менш нельга хоць бы не ўпамінуць паспяховыя выкананні рэйлі Крплі — П. Скараходам, Крушны — А. Рукавом, правільнага паказу вобразу ворагаў, што робяць барацьбу савецкіх людзей з імі сапраўды гераічнай. Мы маем на ўвазе выкананне ролей фашысцкіх афіцэраў Хірта — В. Лысенкам, Нейгауза — М. Каўбай.

Па агульнай думцы журы агляду, Брагінскі тэатральны калектыў мае ўсе падставы атрымаць высокае званне Народнага тэатра.

Калі думаеш аб новых метадзе прапаганды, да пошукаў якіх заклікае нас партыя, дык у першую чаргу, відзець, у мастацтва трэба дужа працаваць, каб больш блізка, зразумела гледачу, з гэтага пункту гледжання камедыя мае найбольш жывы рызанас і ўздзеянне. Праз камічнае можна высмець чалавечыя недахопы і змагацца за іх ліквідацыю. Хоць сатырычная камедыя П. Данилава «Дзівосы на калёсах» не вызначаецца высокімі літаратурнымі якасцямі, аднак да напекскіх магчымасцей для стварэння вясёлага спектакля. Трэба сказаць, што драматычны калектыў калгаса імя Дзяржынскага Саўгасна раёна Мінскага вобласці, які паказаў «Дзівосы

на калёсах» на аглядзе, зрабіў добрую справу.

На гэтым спектаклі глядаць адлучылі смельца і аналізавалі выканаўцаў, бо ў ім многа сакавітага гумару і смешных сітуацый. Выканаўцы ролей у гэтай камедыі — звычайныя калгаснікі і вясковая інтэлігенцыя; яны па-майстарску пераўвасобілі на сцэне і паказваюць сваіх герояў, глыбока паверылі ў іх сцэнічнае жыццё. Гэта абумоўлівае поспех спектакля. Як і ў кожным вадзівлі пі фарсе, тут выкарыстаны бытавыя і гротэскавыя сродкі для больш выразнага выяўлення задумкі. Выканаўца ролі варажбіткі Агаты Б. Бохніц вельмі добра адчувае жанр і стварае сапраўды тыповы вобраз кабачкіны, вясковай махляркі, бяглістна выкрываючы яе сутнасць. Пераканаўча і праўдзівая папудзіць сябе на сцэне і Ф. Барановіч у ролі калгаснага брыгадзіра Кузьмы. Усе іншыя выканаўцы таксама ўпэўнена вырашаюць свае актёрскія задачы і спрыяюць поспеху камедыі.

Развіццё калгаснай тэатральнай самадзейнасці, якая нясе ў масы гледачоў ірванасць, цікавы змест і яркую аманіяльнасць, павінна мець куды больш спрыяючы ўмовы, чым зараз. Гэтая настайвая патрабуе калгасны гледаць. А між тым галоўная ўвага нашых кіруючых самадзейнасцю арганізацый усё яшчэ звернута ў першую чаргу на канцэртную дзейнасць.

Я. РАМАНОВІЧ.

Змянілася вёска

Сорак год назад на скрыжаванні дарог сярод дрымуцага лесу і топіх балот стаў хутар Марохарава. Більшкі прадракілі дзеям незайздросную долю. Як пісаў Янка Купала: «Каб з тораба зрэбваю ісі жабравані...»

Дзе быў адзінокі хутар, цяпер там вёска Марохарава — цэнтр калгаса імя Леніна. У вёсцы вялізны клуб, багатая бібліятэка, школа, паштовае аддзяленне, фельчарска-акушарскі пункт, чайня. А колькі новых грамадскіх будынкаў!

Вёска электрыфікавана. У кожным доме радыё. Калгаснікі выліваюць больш трохсот экзэмпляраў газет і часопісаў.

У гэтыя дні калгаснікі рыхтуюцца адзначыць дзевянаццацігоддзе з дня нараджэння заснавальніка Савецкай дзяржавы, імя якога носіць вёска. У пад'юдочных брыгадах, на жывёлага-на-харавым аглядам «Руская песня» — гэта руская гісторыя. Неявікая, змястоўная тэматычная лекцыя кіраўніка хору раённага Дома культуры Галіны Сакаловай суправаджае песнямі.

М. ЖУРА.

Жытківацкі раён.

Творы старэйшых майстроў керамікі

Посуд вянецкіх ганчароў карыстаецца вялікім поштам не толькі ў краіне, але і далёка за яго межамі. У майстроў керамікі ўстанавілася добрая традыцыя — аманіяльна дачынацца адначасна новымі працоўнымі перамогамі і абавязковым выпускам памятных ваз.

У Вянецкім раёне шырока адзначылі 70-ую гадавіну з дня нараджэння земляка — выдатнага дзятка Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы Ф. Э. Дзяржынскага. Ва ўрачыстай абстаноўцы ў раёнцэнтры быў адкрыты музей Ф. Э. Дзяржынскага. А каб гэты дзень надоўга застаўся ў памяці працоўных, івянецкія народныя ўмельцы выпуслі сям'ю ваз. На адным баку вазы партрэт Ф. Э. Дзяржынскага ў лаўровым вінку, на другім — дом на хутары Дзяржынава, дзе нарадзіўся і працаваў малавядзец Фелікс Эдмундавіч.

Нацягальнае свята саракагоддзя БССР мясцовыя майстры керамікі таксама адначасна выпуслі прыгожыя, зграбна аформленыя вялікія вазы. На афармленне іх падбіралася больш дзесяці фарбаў.

... Івянецкія дзяткі славіцца вырабам трынаццаці, прыгожых посуду. Гэты прамісел барэ тут пачатак ад старадаўняга ганчарнага рамства. За некалькі кіламетраў ад гарадскога пасадка, ля вёсак Станюшкі і Абрамушчына, вельмі даўно знайшлі вялікія запасы гліны — не протай, якая ідзе на кафель і шгалу, а так званай «густай», вязкай, без прымесей і дробных камяняў.

Ішчы ў дзевянаццятых гадах і пры палскай Польшчы ўмельцы з гэтай гліны выраблялі ў асноўным посуд, які збыўся ў Маладзечне, Валожыне, Вільнюсе, Мінску і іншых гарадах. Работы вяліся прыміўна, дэадульчымі спосабам. Аднак у перыяд нараджэння ганчарнага рамства знаходзіліся ўмельцы, якія займаліся рэспісам посуду. Гэтыя майстарства перадаваліся з пакалення ў пакаленне, удасканаліваліся і развіталіся. У Івянцы патомныя майстры па-праву лічыцца Вітольд Федзічанавіч Кулікоўскі і Францісці Феліксавіч Талішэўскі. Яны каля 40 год жыцця аддаў гэтаму любімаму занятку.

Дзесяцігадовым хлопчыкам Кулікоўскі паступіў на працу да дробнага ўласніка ганчарні. Папрацаваўшы два гады бесплатна, ён стаў майстрам. У той час гэта не абядала вялікіх выгодаў, пачаліся гады вандраванняў і працы ў ганчарнях Валожына, Вільнюса.

З усёй сілай працы Вітольд Федзічанавіч свае здольнасці пры Савецкай уладзе. Ён першым уступіў

у прамердэль імя Дзяржынскага. Добра стала жыць яго дзецям. Калярына, атрымаўшы вышэйшую адукацыю, працуе настаўніцай. Сын Юры пайшоў па рамству бацькі. Скопчыўшы дзесяць класаў пазалетае, ён адразу пайшоў працаваць ганчаром і паступіў вучыцца па спецыяльным вачным тэхніку прамааперэды на аддаленае сіякатнай керамікі.

Вялікі жыццёвы шлях у Ф. Талішэўскага. Ён вырабіў за сваё жыццё столькі посуду, на перавозку якога спатрабіў б не адзін чыгуначны шалон. Цяпер амаль у кожным доме раёна можна сустрэць прыгожы посуд, зроблены яго ўмельнымі рукамі.

Старэйшыя ганчары перадаюць свой вопыт моладзі. Яны ўжо выхавалі такіх майстроў, як Баніфаны Сасноўскі, Антон Каспаровіч, Юры Кулікоўскі і інш.

... Уважлівы ў керамічным дэх арцелі, адразу ўбачыў дзвух пажылых, высокага росту, але рухавых мужыч—Кулікоўскага і Талішэўскага. У іх ёсць чаму павучыцца моладзі. Хуткія і дакладныя іх рухі на ганчарным роле. За некалькі хвілін камячок гліны набывае форму збана, маслінікі, вазы і інш. Гэта пачатак работы ў майстроў керамікі. Пасля невялікай праэуіцы майстры валасіць глазураванай фарбай узору беларускага арнаменту, малюць гледаць народных казак, роднай прыроды. Затым праэуіка — і выраб ідзе ў печ для абпалу. Пасля першага абпалу выраб пакрываецца глазурам, тым адмысловым растворам, які надае блэск хрусталу або лаку.

Старыя майстры Кулікоўскі і Талішэўскі дасканалы амадуліці сваёй справай. Іх вырабы вызначаюцца трывасаласцю, прыбабным афармленнем.

Цяпер арцель выпускае каля 18 відаў розных вырабаў — ад простых шклянчак да складаных сервізаў, перадзеікі і іншых ваз. Пазалетае Талішэўскі з маладым здольным майстрам Баніфанам Сасноўскім ездзілі ў Алма-Ату вучыцца да казахскіх майстроў мастацкай керамікі.

Цяпер на ўскаіне гарадскога пасадка Івянецкі ўзводзіцца вялікі цагляны будынак з рознымі прыбудовамі. Тут будзе знаходзіцца керамічны пэх, у якім усё праэуіка праэуі — ад прыгатавання гліны і да абпалу —будуць механізаваны.

Да 90-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна старэйшыя майстры вырашылі вырабіць юбілейную вазу, на якой будзе адлюстраваны ілювіны вобразы Ільча.

Я. МАКОЎСКІ.

На рэспубліканскім аглядзе калгаснай і саўгаснай мастацкай самадзейнасці выступіў тэатральны калектыў сельсасарцелі імя Дзяржынскага Слуцкага раёна. Ён паказаў мінчанам камедыю П. Данилава «Дзівосы на калёсах». На здымку: сцена са спектакля «Дзівосы на калёсах». Фота В. Лупейкі і І. Змітроўча. Фотакроніка БЕЛТА.

ТЭАТР „Іркуцкая гісторыя“

Тэатр імя Януба Коласа паказаў вёскаму гледачу новую пастаўку — п'есу «Іркуцкая гісторыя» А. Арбузава. Калектыў тэатра ўжо не адзін раз, узаўважыў за пастаўку складанай п'есы, выхадзіў пераможкам. Сведчанне гэтага — спектаклі мінулага сезона «Наваліна будзе» і «Бітва ў дарозе». Аднак «Іркуцкая гісторыя» — новы крок у творчай працы таленавітага тэатральнага калектыву.

«Іркуцкая гісторыя» — лірычная наваля аб працы і жыцці маладзёжнага калектыву на вялікай будоўлі. У п'есе расказана, як людзі шукаюць і знаходзяць шчасце. Жыццё калектыву будоўнікоў, у якім прыметна нямаля сапраўдных рысак камуністычных узаемаадносін, паказана на ўсёй жыццёвай складанасці. Будоўнікі—людзі рознага па развіццю і ўнутранаму багаццю, з'яўняюцца адным магучым патрыятычным патрыятам, але ў кожнага з іх свае ўласныя жыццё, свае радасці і свае расчараванні. Вось такая сітуацыя і спрыяе глыбей зразумевць думку героя.

На сцэне яшчэ па-сапраўднаму аб'яваюцца лёгкія домікі будоўнікоў, якія, напэўна, пахнуць ваннай і смілістымі дошкамі. Лёгкая канструктыўная дэкарацыя, якая стварае агульны фон вельзнарага будоўніцтва, пераносіць у незвычайна аб-

ставіны. Заслужаны дзят мастацтва БССР Я. Нікалаў, які ў п'есе паказаў сваіх герояў, паказаў сабе ўдзельнікам тэатральнага мастацтва, які ўмее проста і патрыячна стварыць патрэбны фон спектакля. Вось і цяпер глядаць бачыць бетонныя шчырыя плечы магучай паліцы, над якой высока ў неба ўзнята сцэна гіганта-экскаватара. Далей, за лёгкімі пераплінутымі высакавольнымі перадач, зыходзяць агні новага сацыялістычнага горада. І неба сібірскае: чырвоное — на захадзе сонца, пемнасінае, усёянае сінні зорамі — уначы. Прыгожа, захалляюча!

Гісторыя пачынаецца фактычна з канца, каб паступова разгарнуцца ў сваёй драматычнасці. Які і звычайна, тут — любоўны трохкутнік, адмаўны і дадатны героі. Незвычайна толькі тое, што героіна пачынае дэкадунацца, так званая «Вялікая Дашоўка», шчыра паказаўшы ўпершыню Сяргея Сяргіна, на вачы і гледача робіцца зусім інакшай. Сілай уздзеяння Сяргея яна перадае і пачынае разумець па-сапраўднаму ўсё прыгожасць жыцця.

Высакародныя душэўныя якасці выяўляюцца і ў другога, так звананага «адмоўнага» героя Віктара Байцова, які спачатку не зразумее і не здолеў убачыць тых светлых і дадатных рысак у характары Валі, а, убаўваючы іх, паказаў Валю па-сапраўднаму чыста і прыгожа. У п'есе паказаны дзвух калектываў экскаватарчыкаў, які змагаецца за выкананне плана. Людзі хваляюцца і перажываюць за прастой машыны. Дужой усаго рабачага калектыву

«Вяліка-Дашоўка» спачатку не верыць, што ёсць на свеце сапраўднае наханне. Але, сустрэўшы Сяргея і адчуўшы шчырыя сяброўскія адносіны да сябе, пакахаля яго па-сапраўднаму гора і над уплывам гэтага кахання нібы пераадулялася — стала стрыманай і ўдужывай, а пасля трагічнай гібелі Сяргея нават задала яго рабочае месца на экскаватары.

Роль Сяргея Сяргіна ўдала выконвае народны артыст БССР Ф. Шмакаў. Сяргіні—просты і ачыты душою чалавек. Але ў яго ёсць і больш адменная якасць, чуюа абаляльная натура; ва ўсёй яго навадзінна адчуваецца высакароднае ўнутранае характэ. Шмакаў стварыў у Віцебскім тэатры нямаля архіў вобразаў, якія надоўга запамінаюцца гледачу, як, напрыклад, Аксён Каль у п'есе «Нарваліна будзе». Але Сяргіні — гэта вобраз, створаны Шмакавым зусім і іншым планам, гэта наш сучаснік, у якім прыкметныя рысы чалавеча камуністычнага заўтра.

Брыгадзір Сярдзюк адразу здаецца чалавекам суровым і заната патрабавальным. Аднак гэта не зусім так. Сярдзюк раскрываецца ў далейшай ігры народнага артыста БССР А. Шадега, які добры, сардэчны чалавек, які камуніст, жыццё якога падпарадкавана выкананню заданай партыі. Ён глыбока разумее людзей, якія непасрэдна готыя заданы выконваюць, людзей ў асноўным добрых, стараных і прапавітых. Ён разумее, што ў кожнага з іх ёсць асабістае жыццё.

Камуністы і жарталівымі мы бачым яго на вяселлі ў Валі і шчыра больш шчырым пасля трагічнай гібелі Сяргея. Гэта ён — былы стро-

гі кіраўнік — агадуе лічыць у рабочым калектыве Сяргіна і пасля смерці, каб жонка яго і дзеці здолелі атрымаць яго зарплату.

Сібірскае тайга, шырокія мнагаводныя рэчкі захалілі Сярдзюка ў палон, і толькі часам ён саадука маршыць аб сваім Падмаскоўі. Шалега ўмее тонка і разам з тым выразна маляваць вобраз свайго героя. У яго ігры родна заўважваюцца спрашчаны ў дэталх альбо пераігрышанні.

Вобраз Ларысы — сяброўкі Валі — напісаны драматургам вельмі скупа. Жыццё і драматычны дэс Валі засланяюць яго. Ларысу іграе артыстка А. Мельдзюкова крыху статычна. Яна запамінаецца толькі ў асобных спонках.

Ёсць у спектаклі і невялікія другараднаыя ролі, якія запамінаюцца надоўга. Напрыклад, маладая пара — былы салдат Дзяснік, які прыхаў з арміі на будоўніцтва, і яго маладая жонка. Артыст С. Кохан і артыстка В. Петручкова іграюць непасрэдна, без лішняй манернасці, яны спадабаліся гледачу тонкім гумарам і акрэсленым характарам. Артыст Т. Кохтытэ іграе Апанаса Ляпчанку, гультая і прагавітчыка, які пад уздзеяннем калектыву брыгады паступова пераўвасобіцца. У стварэнні гэтага вобраза артыст і рэжысёр пайшлі самым лёгкім шляхам — шляхам стварэння плакатнага шаржу. А ў спектаклі готы вобраз мае сваё месца, якое не зусім знайшоў тэатр. Запамінаюцца ў спектаклі добра сыграныя ролі Антона (артыстка Л. Лічыніца), Надзвіўшанага (заслужаны артыст БССР І. Матушэвіч).

Зусім не ўдаецца хор, які павінен быў несці свосаабліваю нагрэку ў

ЛЮБІМЫ ПАЭТ БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

Так называецца зборнік, прысвечаны жыццю і пісьменніцкай дзейнасці беларускага песняра Які Купалы. Зборнік дзямі выйшаў з друку ў выдавецтве Акадэміі навук БССР. Ён складаецца з аўтабіяграфічных пісьмаў, артыкулаў і ўспамінаў сааку і сучаснікаў паэта. У ім змяшчаюцца таксама работы літаратуразнаўцаў, якія раскрываюць эстэтычныя погляды паэта, вытокі творчасці, літаратурная сувязі і іншыя праблемы.

У гэтым жа выдавецтве выйшаў кніжка «Крылатые слова» Ф. Янкушскага. У ёй сабраны афарызмы беларускага народа. Дзямі выйдзе з друку літаратуразнаўчая праца К. Хромчанкі «Піліп Пестрак. Жыццё і творчасць». У маатрафі аўтар робіць ільіна-мастацкі аналіз асноўных паэтычных і празаічных твораў пісьменніка.

А. МАЦЫЛІВІЧ.

Вечар рускай песні

Чарговы маладзёжны вечар у Дубровенскім раённым Доме культуры быў прысвечаны рускай песні.

Праграма вечара пачалася музычна-харавым аглядам «Руская песня» — гэта руская гісторыя. Неявікая, змястоўная тэматычная лекцыя кіраўніка хору раённага Дома культуры Галіны Сакаловай суправаджае песнямі.

Вось у выкананні хору гучаць песні аб цяжкім жыцці працоўных гора-

да і вёскі ў дзевянаццятых гадах. Іх змяняюць песні грамадзянскай вайны, а затым Кастрычніцкай рэвалюцыі. Гады мірнага сацыялістычнага будоўніцтва, Вялікая Айчынная вайна і перамога савецкага народа, падспавенная стваральная праца будоўнікоў камунізма — усё гэта знайшоў адлюстраванне ў песнях савецкіх кампазітараў.

А. МАЦЫЛІВІЧ.

З агляду мастацкай самадзейнасці калгасаў і саўгасаў. На здымку: удзельніца агляду Т. Варабей (калгас «Беларусь» Маладзечанскага раёна). Фота Ул. Крука.

Аб сваім калгасе

Светлавая газета сельсасарцелі «Сіня перамогі» якую выпускае Рэчыцкі сельскі Дом культуры, аператыўна адгукаецца на важнейшыя падзеі калгаснага жыцця.

Першы выпуск сёлетынага года быў прысвечан паказу росту дабрабыту і культуры калгаснікаў. «У першым голзе сямгодоў, — паведаміла газета, — на тэрыторыі Рэчыцкага сельскага Савета справілі наліскае 42 см'і калгаснікаў, а будуюцца яшчэ 20 аднаквартырных мураваных дамоў».

Сярод жывёлаводаў калгаса «Сіня перамогі» шырока разгарнулася спарборніцтва за дзятэрміновае выкананне рашэнняў савецкага Пленума ЦК КПСС. У студзені і лютым работнікі ферм неслі працоўную вахту ў гонар XXIV а'езду Кампартыі Беларусі. Пра гэта расказаў другі выпуск светлавой газеты. Асобныя калгасныя газеты былі прысвечаны перадавым дзяркам Лухер'і Арсяноўч, Алене Бабіч, Кацярэі Андрэйшчы, свіншаркі Ганне Баждо, цялятніцы Таіянне Пімановіч.

Да 15 лютага калгас выканаў тры кварталныя заданні па продажу мяса дзяржаве. Газета заклікае жывёлаводаў, каб сёлета выканаць тры гадарыя заданні па продажу мяса дзяржаве.

У кінзале сельскага Дома культуры заўбедзі ажуўленне і смех, калі паказвалася раздзел газеты «Сатюра і гумар». Моцна крытыкаваліся некаторыя калгаснікі, якія часіком зазіраюць у чарку. Гнеўныя словы з'яўраюцца самагоншчыкам, гультаям і раскрадлівым грамадзяска дэбра. Раздзел суправаджаецца дасціпнымі карнатурамі, трапнымі падтэкстамі.

Рэдакцыя газеты ўначальвае дзятэрмінавае выкананне планавых заданні па продажы газет і раскрадлівым грамадзяска дэбра. Раздзел суправаджаецца дасціпнымі карнатурамі, трапнымі падтэкстамі.

Ул. ФРЭЙДЗІН.

Жамчужына беларускай прозы

Есць мастацкія творы, якія вызначаюць пэўную эпоху ў развіцці кожнай нацыянальнай літаратуры. Час не амяняе, а наадварот, павялічвае цікавасць да іх. Кожнае новае пакаленне адкрывае ў гэтых творах новыя мастацкія якасці, якіх не заўважалі і не выявілі папярэднікі. Да такіх твораў беларускай мастацкай прозы належыць трылогія Якуба Коласа «На ростанях». Яна стаіць побач з манументальнымі паэмамі таго ж аўтара «Новая зямля» і «Сымон-музыка», побач з сонечна-іскрыстай паваяй і драматычнай Янкі Купалы і разам з імі складае найкаштоўнейшы скарб духоўнай культуры нашага народа.

Трылогія «На ростанях» — вялікае дасягненне беларускай літаратуры.

Што ж яна падаставіла для такой высокай ацэнкі трылогіі? Адказаць на гэтае пытанне — значыць паказаць ролю і месца яе ў гісторыі развіцця і станаўлення буйных праявіў жанраў у беларускай літаратуры, раскрыць яе значэнне для ўзнікнення і фармавання беларускага рамана.

Мастацкая проза ў беларускай літаратуры пачала развівацца з вялікім спазненнем. У той час, калі нашы суседзі ганарыліся іменамі Гоголя, Талстога, Дастаўеўскага, Тургенева, Чахава, Горкага, П. Міршага, Кацюбынскага, Франка, Сянкевіча, Пруса і г. д., на беларускую мову пачалі з'яўляцца толькі першыя апылены і нарысы. Вось чаму ўзнікненне беларускага рамана ў савецкі час мае лічым надзвычай вялікі дасягненне нацыянальнай культуры, адной з самых значных перамогаў беларускай мастацкай прозы, бо гэта перамога адкрыла новае, невіданае раней магчымасці мастацкага адлюстравання рэчаіснасці і, такім чынам, неабмежавана перспектывы развіцця літаратуры. Мы не запярочым гістарычнай праўды, сказаўшы, што ў заваяванні гэтай перамогі, т. з. у напісанні твораў эпічнай формы ў про-

зе, самая значная заслуга належыць Якубу Коласу.

Ластаўкіма, што прадвясцілі урадзайную яснову беларускай манументальнай прозы з'явіліся раманы П. Гарнага «Сокі наліны», першыя часткі трылогіі Я. Коласа «На ростанях» — «У палескай глушыні» і «У глыбі Палесся», раманы Р. Мурашкі «Сын», М. Зарэцкага «Снежні-дарожкі» і інш. Значэнне гэтых твораў перш за ўсё ў тым, што ў іх адлюстраваны велічныя перамены ў гістарычным лёсе беларускага народа. Праўда, не ўсе з пералічаных мастацкіх урэдзайных твораў у наш час і тое, што апошняя частка трылогіі Я. Коласа напісана ў пасляваенны час і што імяна ў завершаным выглядзе ў трылогіі яна заняла адно з самых гаровых месцаў у багатай і разнастайнай савецкай літаратуры.

Паваяй у нашай прозе з'явілася шмат раманаў і аповесцей. Многія з іх даўно перакладзены на іншыя мовы і сталі здыбачым усеагульнага і зарубажнага чытачоў. І ўсё ж трылогія застаецца найвыдатнейшым з гэтых твораў. Сярод аповесцей і раманаў іншых беларускіх пісьменнікаў «На ростанях» вылучаецца перш за ўсё энцыклапедычнасцю ў паказе жыцця народа. Якубу Колас жыва і інтэлектуальна паказвае і стварае асабліва інтэлектуальны свет беларуса, яго погляда на наваколнюю рэчаіснасць, раскрыў гістарычныя і сацыяльныя прычыны, якія аказалі ўплыў на лёс і характар нашага народа. Ён у паэтычных вобразах уявіў і тым, якім і мары, уявіў і паэтычнае веліч чалавечка-працаўніка і непаўторнае характавы прыроды роднай краіны. Якубу Колас паказаў лёс беларускага народа на крутым і рэальным гістарычным павароце, раскрыў цяжкі і складаны, але надзвычай важны працавы грамадскі актывізм мільённах мас прыгнечаных і знявольненых працаўнікоў. Аўтар трылогіі гэтаў шмат жыццёва-важ-

ных праблем і пытанняў, у імкненні і ўчынках герояў трылогіі ўдзяліў ім пэўнае значэнне, урабіў ім становішчы вобразы твора выразнікамі перадавых ідэй і імкненняў свайго часу.

«На ростанях» прысвечана адлюстраванню жыцця сялянства і вяскованай інтэлекцыі. Да Коласа сялянства паказвалася ў якасці прыгнечанай і пакутуючай масы. Якубу Колас не паўтарае сваіх папярэднікаў, а ідзе далей за іх. Малючы цяжкае і бяспаснае жыццё беларускага сялянства, ён паказаў, як яно рабілася змагаром за сваё вызваленне. У гэтым — наватарства вялікага пісьменніка, той новы крок, які ён зрабіў у паказе сялянства ў савецкай літаратуры.

Майстэрства Коласа-паэта і Коласа-празаіка служыць для іншых пісьменнікаў узорам для пераўвасаўлення і творчай вучобы, той меры мастацкай ласканасці, якой мы адзначаем дасягненні і недахопы літаратуры сучасных дзён. З невучаўных крыніц жывой народнай мовы і вуснай паэтычнай творчасці беларускага народа, з багатай культуры спадчыны мінулага Якубу Колас узяў самае лепшае, самае жывое і дзейнае і генам свайго таленту ўвасобіў у незвычайных вобразах і карцінах.

Трылогія прасякнута ідэяй любові да Радзімы і свайго народа. Яна стаіць у шэрагу лепшых твораў нацыянальнай літаратуры, якія рэалістычна і прыгажэўна паказваю характары беларусаў дапамагаюць іншым народам лепш і глыбей пазнаць наш народ.

Трылогія «На ростанях» толькі за апошнія гады выдана некалькі разоў масавымі тыражамі на беларускай і рускай мовах, перакладзена на Украінскую, польскую і фінскую мовы. Гэта і з'яўляецца самай вернай адзнакай яе ўсеагульнага прызнання. І там вылучэнне трылогіі на атрыманне Ленінскай прэміі выказвае думкі і ласку самых шчырых колаў чытачоў.

Ю. ПЫШКОЎ.

Фільмы аб савецкіх жанчынах

У гонар 8-га сакавіка — Міжнароднага дня жанчын гарадскія і сельскія кінастановакі Беларусі дэманструюць фільмы, прысвечаныя савецкім жанчынам: «Лёс Марыны», «Дачка марак», «Батагоз», «Дзяўчына з маяка», «Сельскі ўрач», «Высокая пасада», «Кіўлянка» і інш.

Аб жыцці Соф'і Кавалеўскай, першай рускай жанчыны-матэматыка гледчыц дэкадашча з кінафільма «Соф'я Кавалеўская».

Шкавала новае мастацкае кінаопавесце — «Салдатка», пастаўленае рэжысёрам В. Дзенісенкам на Кіеўскай кінастудыі імя А. П. Дажанкі.

Новы поўнаметражны каларны хронікальна-дакументальны фільм «Дочкі Расіі» расказае аб высокіх маральных якасцях савецкіх жанчын, іх патрыятызме.

Многія кінастудыі і клубы рэспублікі, выкарыстоўваючы фотарэкламныя матэрыялы, арганізавалі ў гэтыя дні спецыяльныя стэндзі «Савецкая жанчына — раўнапраўны член сацыялістычнага грамадства», «Слава савецкім жанчынам — працаўнікам сельскай гаспадаркі», «Савецкія жанчыны — перадавікі прамысловай вытворчасці» і інш.

З агляду мастацкай самадзейнасці калгасаў і саўгасаў. На здымку: харавая капела калгаса «Сцяг Савецкаў» Наваградскага раёна Гродзенскай вобласці. Фота Ул. Крука.

МАЙСТЭРСТВА ПЕРАКЛАДЧЫКА

За мінулы год купалазнаўства ўзбагацілася трыма новымі працамі: выданае нарысцае, альбом, прысвечаны жыццю і творчасці народнага паэта Беларусі, выйшла кнігі М. Яроша «Драматычны Янкі Купалы» і Д. Палітыкі «Янка Купала-перакладчык».

У нашы дні, калі на беларускую мову з'яўляюцца шмат перакладаў твораў пісьменнікаў народаў СССР, краін народнай дэмакратыі і класікаў замежных літаратур, асабліва цікава і папулярная творчая практыка ў галіне мастацкага перакладу Янкі Купалы. Таму даследаванне яго перакладчыцкага майстэрства — гэта не толькі вывучэнне багатай і шматграннай творчай спадчыны беларускага пісьменніка, але і значнага ўкладу Я. Купалы ў творчы і практычны мастацкага перакладу многанациональнай савецкай літаратуры, у справу ўмацавання і пашырэння літаратурных сувязей.

Я. Купала працаваў над мастацкімі перакладамі на працягу ўсяго свайго творчага пільху, перакладаў творы рускіх, украінскіх і польскіх пісьменнікаў, перакладаў паэзію, драматычны і прозу. Выданыя беларускі паэт даў майстэрскія ўзоры перакладу на родную мову твораў Пушкіна, Некрасава, Шаўчэні, Міцкевіча, Кананічкі, Кандратовіча, слаўнага помніка старажытнага часу «Слова аб палку Ігаравым». Работы над перакладамі была цесна звязана з арыгінальнай творчасцю Я. Купалы і з'явіла выдатнай і шэраг паэтычных майстэрстваў для беларускага пісьменніка.

Аваляючы багатымі традыцыямі рускага класічнага перакладу, Я. Купала пайшоў у гэтай галіне значна далей сваіх папярэднікаў (В. Дуніна-Марцінкевіча, А. Гурмычова, Л. Лучынскага), па сутнасці выпрацаваў аэстычныя нормы перакладу на родную мову і разам з М. Багдановічам стаў заснавальнікам рэалістычнай школы мастацкага перакладу ў беларускай літаратуры.

Д. Палітыка ў кнізе «Янка Купала-перакладчык» даследуе асаблівасці перакладчыцкага майстэрства беларускага паэта, імкнучыся паказаць творчую лабараторыю перакладчыка, сувязі яго паэзіі са славянскімі літаратурамі. Азначным адрозненнем, што найбольш цікава і эмацыйна ў брашуры раздзелы, прысвечаныя аналізу купалаўскіх перакладаў рускай класічнай паэзіі і твораў Т. Шаўчэнікі.

Крытык падрабязна разглядае пераклады беларускім паэтам твораў Некрасава, паказвае, што ў перакладзе ўрыўкаў з паэмы «Кама на Русі жыць добра» — «Галаголіна» і «Соднага» асабліва наглядна відць майстэрства Купала-перакладчыка, яго творчы падыход, ацвяненне аўтарскай задумы і песнянай інтанацыі, умненне перадаць паласнае ўражанне сілы і духу някрасаўскага твора. Пярэчанне толькі выклікаюць масісныя, дзе Д. Палітыка імкнучыся апраўдаць незакончаныя купалаўскія пераклады вершаў Некрасава «На зямляты гоні» і «У людзей і ў нас» творчай самастойнасцю і нават «смерццю» перакладчыка. З'яўленне такіх незакончаных перакладаў невялікіх твораў больш прамаверна, на маю думку, злучаць тым, што яны былі свабодна аб'яўленыя працаўніцтвам Я. Купалы і прынятыя ў творчы лабараторыю, апраўчаны «сакрэты» паэтычнага майстэрства Некрасава.

Слушыны назіранні зроблены ў 1) Д. Палітыка, Янка Купала-перакладчык Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1959.

брашуры Д. Палітыкі над асаблівасцямі празаічнага і вершаванага перакладу выдатнага эпічнага твора «Слова аб палку Ігаравым», якія сведчылі аб вялікім майстэрстве і шырыні грамадскіх і навуковых інтарэсаў Купала-перакладчыка.

Многа ўвагі ўдзяляецца ў кнізе «Янка Купала-перакладчык» працы беларускага паэта над творами Пушкіна і Шаўчэні, Шкада толькі, што Д. Палітыка моўчы абходзіць купалаўскі пераклад паэмы Украінскага Кабара «Гайдамакі». Беларуская пісьняра даўно і захапіў гэты твор, прасікнуўшы пафасам нацыянальна-вызваляючай барацьбы, таму пры перакладзе ён так беражліва імкнўся захаванне гістарычных каляры твора, духовае пачуццё і лірычны адступленні, поўная глыбокая роздуму над доляй народа і прызначэннем паэзіі. З'яўляе таксама «ядро» купалаўскага вызначэння пра рускую і польскую літаратуры, якое на самай справе выглядае так: «Наогул памятаю добра, што кніга, дзе гаварылася пра няжную долю беларуса людзю, заўсёды мяне захапляла. З гэтага, вядома, выніла, што такія аўтары, як Кандратовіч, Кананічкі, Аляксандраў, Некрасаў і Некрасаў, Кальцоў (рускі) мяне больш за ўсё цікавілі. Настаў я захапіўся Лермантавым, Падсанам, Пушкіным» (Рукапісны фонд музея Я. Купалы. Аўтабіяграфічны ліст ад 21 верасня 1928 г., стар. 3).

Аднак найбольш прыцягальна выклікае раздзел кнігі Д. Палітыкі, у якім разглядаюцца купалаўскія пераклады твораў вялікага польскага паэта А. Міцкевіча. Побач з прывядзенымі думкамі пра пераклады вершаў М. Кананічкі і Л. Кандратовіча аўтар выказвае нічым неабрунтаваныя сьпярджэнні пра асаблівасці працы Я. Купалы над творами А. Міцкевіча.

Беларускі паэт многа працаваў над перакладамі твораў А. Міцкевіча. Першым купалаўскім перакладам, які дайшоў да нас, была вядома да твора «Тры Бурдасы» (пераклад дачуцця 9 ліпеня 1905 г.). Перакладчыцкая дзейнасць беларускага пісьняра закончылася працай над новай рэдакцыяй перакладу міцкевічэўскага балада «Тры Бурдасы», «Ваявода» і «Пані Твардоўская» (верасень — лістапад 1940 г.), аб чым Д. Палітыка нічога не гаворыць.

Замест таго, каб параўнаць раннія і пазнейшыя купалаўскія пераклады твораў А. Міцкевіча, што давала б вельмі ўдзячную магчымасць прасачыць эвалюцыю Купала-перакладчыка, расту яго майстэрства і патрабавальнасці да сваёй працы, аўтар ніякіх будзе сваю «схему» творчай эвалюцыі, не діпаўчыя ні з часам з'яўляюцца перакладаў, ні з іх мастацкіх вартасцямі ў адпаведнасці з арыгіналам.

Чамусьці Д. Палітыка пачынае размову пра пераклады твораў вялікага польскага паэта з балады «Ваявода», пераклад якой дачуцця 1911—1912 г. (дарэчы пераплацаткова назва балады ў перакладзе Я. Купалы была «Уагоўку» і толькі ў новай рэдакцыі названа «Ваявода»). Аўтар пры аналізе параўноўвае пушкінскія і купалаўскія пераклады балады і зусім слухна сьпярджанае, што «беларускі перакладчык ішоў не пратантанай, а сваёй дарогай», аднак чамусьці беспаспэўна прыняў працу беларускага паэта: «Але ў прычыны адсутнасці належнага вопыту і майстэрства Янка Купала не здолеў яшчэ ў гэтым перакладзе ўзняцца да сапраўднай творчасці».

Вядома, у першым варыянце ку-

палаўскага перакладу балады, які быў зместаны ў зборніку «Шляхам жыцця», ёсць некаторыя недахопы ў сэнсе лексікі і сінтаксісу (неадарма паэт звярнуўся пасля да паўторнага перакладу), аднак гэта зусім не дае падставы для сьпярджэння, што Я. Купала не здолеў «ўзняцца да сапраўднай творчасці». У паэту, які выдаў тры зборнікі вершаў, быў ужо належны вопыт і майстэрства, у яго ўжо ў асноўным склаўся сваё творчыя прычыны мастацкага перакладу, таму ён не мог не бачыць асаблівасцей пушкінскага перакладу балады «Ваявода».

Справа ў тым, што пушкінскі «Ваявода» — гэта не пераклад ў сэнсіўным разуменні гэтага слова, а свабоднае наследстванне, майстарская апрацоўка, карэйшая за арыгінал на тры строфы, перадачы ў асноўным сюжэтную лінію балады без тэкстуальнай адпаведнасці. Аб гэтым выдатны знаўца творчасці А. Міцкевіча, таленавіты перакладчык яго твораў на Украінскую мову М. Рыльскі піша: «Знаўца, у тым ліку Валеры Брусэў, лічаць абодва пераклады («Бурдасы і яго сьмывы» і «Ваявода» — С. А.) конгеніальнымі. Я з гэтай думкай не пагаджаюся. Калі ў «Бурдасы» яго сьмывы» вядлікі рускі паэт не толькі са здзіўляючай дакладнасцю перадаў і змест, і вобразную сістэму, і рытм арыгінала, дык у «Ваяводе» ён у многім адступіў ад тэксту Міцкевіча, а галоўнае — пераклаў баладу харчымым памерам, які нарэшце чынам змяніў характар міцкевічэўскага верша» (падручана мною — С. А.) («Паваяй Адама Міцкевіча», М. 1956, Стар. 69—70).

І вось пасля наўдалых, на думку Д. Палітыкі, перакладаў — балады «Ваявода» і ўрыўкаў з паэмы «Канрад Валенрод» (у перакладзе ўрыўкаў з паэмы сапраўды ёсць істотныя недахопы), на схеме аўтара кнігі, Я. Купала, кіруючыся «прычынамі свабоднага (?) перакладу», дасягае поспеху ў працы над творами А. Міцкевіча «Мужык і вужак», «Тры Бурдасы» і «Пані Твардоўская».

Няўжо Д. Палітыка не бачыць усёй недарэчнасці такога сьпярджэння? Атрымаўшы, што Я. Купала ў ранніх перакладах (пераклады балады «Тры Бурдасы» і байкі «Мужык і вужак» дачуцця 1905 г.) «дастаў большага поспеху», чым у пазнейшых.

З гэтай думкай пагаджацца нельга. Творчы падыход да арыгінала ў Купалы зусім каамерна выпрацоўваўся не адразу і ажраў сярод ранніх перакладаў, найбольш недакладных і сьмрых (пераклады байкі А. Міцкевіча «Мужык і вужак», І. Крылова «Лебедзь, шчучат і рак» і інш.), Дачуць, што Д. Палітыка ў раннім купалаўскім перакладзе байкі «Мужык і вужак» бачыць «сапраўды творчы падыход», «новае ў яго перакладчыцкай практыцы» (1). Як аўтар кнігі разумее гэтае «новае» і «творчае» стаўленне, вельмі наглядна відць з такога сьпярджэння: «Перакладчык змяніў рытм, усека, скараціў радок (замест 14-скадавога свабоднага сілабічнага верша ўвёў 8-скадавы трохстопны дактыль), апусціў з 32 радкоў 12». Нама чаго сказаць, вельмі «перакнаўчы» крытычны для доваду творчага асэнсавання арыгінала.

Недахопы кнігі Д. Палітыкі «Янка Купала-перакладчык» — лішні доказ таго, што сапраўднае даследаванне павіна грунтавацца не на навукова-вадабных «схемах», а перш за ўсё на рэальных фактах і правільным іх асэнсаванні.

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ.

ПАРОДЫЯ

Нарачанскі дзённік Віталія Вольскага

(Да выхда кнігі «Чайкі над Нараччу») Я ём сматану з жыццямі. Аб ной трыцца кот. Сяджу, складоу кніжачкі І выладо штотод. Прыгодна ўсё для творчасці: І чайкі, і вугры. Паецца на літвытворчасці Вам дзень і ноч, бабры! Героямі сучаснасці У нарысах — ласі. Крычыце мне: трэба час змяніці І вымучыць ласі... А як жа выйдз з хаты я? Сякота на пясках; Ніжма паласатая Дзяржэца ў хмызняках. У гэтым пад грушою — Як выйдзець — на бялу Адразу чыслы раз'юшаны Залеу ў баруду. Сяджу, складоу зноўчэ, Бо я мудры такі. Па лёсе з дубальцоўкаю Булаючы ладкай. У мяк апалоніці, З іх кожны — знаю — зпер, Яшчэ прамокнуць штоніці, Як ступіш у аер. Бадыне — справа лішняя, Псеу, напушу, кроў. Былі на гэта прышынці І Брам, і Лупсюк. Любімае жыццё спакойнае, Сухельнае любю. За рамані палойнімі Я славы зарабю. На гэта ёсць ласеднікі І выракі з газет. Дзе намы запаведнікі Апісані як сета. Набрэаў з пэна, сораму, Ды ёсць жа выдчыты: Адразу без разбору ўсё Друкуючы. Малайці!

Кузьма ГІРА.

Літаратурны гурток пры школе

Пры Літвінаўскай сярэдняй школе (Гомельская вобласць) працуе літаратурны гурток. Гуртокныя вывучаюць тэорыю літаратуры, абмяркоўваюць свае творы — нарысы, замалёўкі, вершы аб калгасным і школьным жыцці, Лепшыя матэрыялы друкуюцца ў насьценных і рабінга газетах.

Члены гуртка арганізавалі некалькі літаратурных вечараў, прысвечаных творчасці Чахава і Паўлюка Труса. Сябра сучаснага калгаснага выступленні Мікалай Сіпапеніці, Рыгора Яўменіці і Валерыя Над-байла.

Сяпер гуртокныя рыхтуюцца да вечара, прысвечанага 90-годдзю да дня нараджэння Ул. І. Леніна.

В. КЛІМЯНКОЎ.

ПА СЛЯДАХ НАШЫХ ВЫСТУПЛЕННЯ

«Палепшыць дзейнасць мастацкіх саветаў»

Так называўся рэдакцыйны артыкул, зместаны ў 102 нумары нашай газеты за мінулы год пад рубрыкай «На гэты дзень», у якім выступіла рэдакцыя дзейнасці мастацкіх саветаў тэатраў.

Намеснік начальніка Упраўлення па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР тав. Я. С. Раманюці паветамі рэдакцыі, што Упраўленне ў сваім штодзённым кіраўніцтве работ мастацкіх саветаў ўплічыць заўвагі, выказаныя ў артыкуле, асабліва тым, што латыліць ўздзеу на дзейнасць і абмеркаванні гісторыі і далейшых шляхоў развіцця тэатральнага мастацтва. Гэтыя праблемы будуць абмяркоўвацца на пашырэных пасяджэннях мастацкіх саветаў разам з беларускім тэатральным таварыствам.

«Мы не за цяплічны ўмоў»

Пад такой назвай было зместана пісьмо ў рэдакцыю ў 102 нумары нашай газеты за мінулы год. Аўтары пісьма — А. Каліна, К. Койта, Ул. Шура і інш., выступілі з заявай, што Гродзенскія літаратурнае аб'яднанне і рэдакцыя газеты «Гродзенская праўда» не даюць належнаму чынам пра маладых пісьменнікаў, не аказваюць ім неабходнай дапамогі.

Пісьмо гэтае, як паведамляе рэдакцыя газеты «Гродзенская праўда» абмяркоўвалася рэдакцыйнай газетай і бюро абласнога літаб'яднання. Крытыка была прызнана правільнай. Намечаны практычныя меры па палепшэнню гэтай работы.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

Рысы нацыянальнага характару

Якубу Колас, з імем якога звязаны росквіт беларускай савецкай літаратуры, — славян і бесмыротны. На гэтым падваліні ў ягонай славе — арганічная сувязь творчасці паэта з жыццём народа. Жыццёвы лёс паэта, яго думы і пачуцці заўсёды шчыльна супадлілі, перакрываючыся з лёсам, думкамі і пачуццямі народа. І на кожным з такіх скрываўянаў Я. Колас нястомна ўдзямаў імя сваё вёскапоўнае твораў.

Нарадзіўшыся ў Мікалаешчынне, вёсцы, якая, як тысячы іншых, задыхалася ад беззямельна, вырашыўся ў беднай сялянскай сям'і, якая, як тысячы іншых, сербанаула дэраваляўца народнага гора, Я. Колас напісаў пасля «Новую зямлю» — впахальную энцыклапедычную паэму аб селяніне-працаўніку, аб яго пошуках лепшага будучага. Таленавіты сялянскі сын, Колас-селянінаў, сутыкнуўшыся з багачам і пыхай нясыжыскага замка Радзівілаў, сутыкнуўся тым самым з тамай лёсу мастака ў эксплуатацарскім грамадстве, — і з-пад яго пра выхрыстанысяватым «Сымон-музыка» — паэма-гімн народнаму мастацтву. Спекжамі, якімі калісь прайшоў сам паэт, дарэвалюцыйныя якасны наставікі, паўб'ён затым Лабановіч — сціплага героя будучай трылогіі...

Пачалося гэта падарожжа даўно — у 1921 г., і толькі ў 1954 г. развітаўся паэт з Лабановічам. Многа

перажыў паэт, многа напісаў за гэты час. Лёс содны і сонечны Сцяпак і Аляксан складаліся на вачах Я. Коласа — выкладчыка ўніверсітэта. Дзед Талаш прыйшоў да яго і як таварыш-субэдынік і як герой душойна аповесці «Дрыгва». З болю, што перажыў паэт, адраваны ад людзей і мясцін, сярод якіх ён вырас, з годнасці за зямлякоў, якія не скарыліся пад прыгнётан паюў, з радасці ўз'ядання, з вітанія новага часу ў лёсе свайго і братага, суседняга народа вырасла манументальнае «Вывабола хата». Усю сіду патрыятызму ўвабраві ў сабе лірыка і паэма Я. Коласа перыяду Вялікай Айчыннай вайны. Так творчасць Я. Коласа станаўлілася мастацкім летамісам жыцця Беларусі першай паловай XX ст. І цэнтральным героем гэтага летамісаў быў народ. Мы блізка пазналі і палюбілі працаўнічых і дасціпных Мікала і Антося, таленавітых і непакарлівых Сымона-музыку і Сымона Латушку, гераічных дзед Талаша і Кандрата Белавуса. Кожны з іх як бы ўвасабляў ўсё новае рысы нацыянальнага характару, ствараючы сучаснае, наўакрыўнае ўаўленне аб беларускім народзе. Але, мабыць, генаю Я. Коласа здавалася, што ўсяго гэтага мала. І вось ён зноў, пасля доўгага перапінку, вяртаецца да аповесцей, якія мы ўжо звыклі называць палескімі, вяртаецца, каб, нарысцае, завяршыць тую велікую задуму, якая яшчэ з 20-х гадоў хвалявала

яго і якая так незарэчна была незарэчна тады некаторымі крытыкамі. З захваленнем сталі сачыць мя, як паэт усё шырэй і шырэй разгортваў «часы паты», як у шырокіх панарамнах маленкі ўвасабляў яго роздум аб народзе і рэвалюцыі. За плячым Лабановіча, які быў у цэнтры ўвагі пісьменніка, мы ўбачылі большае: народ — з яго думкамі і спадзіваніямі, лёс народа напярэдадні вялікай рэвалюцыі. І мы талі толькі апраўчаны, наколькі менш мы ведалі б аб свым народзе, наколькі блднейшымі мы застадзілі б, калі б палескія аповесці не сталі трылогіяй!

Трылогія — гэта панарама народнага жыцця, апофозс народу як рухаючай сілы гісторыі. Народ у трылогіі — бунтарны, мудры, з арліным зоркам, з многаназячым умешкай, дасціпны на слова. Яго ініцыятыва яшчэ скавана капіталістычным ладам, але ён ужо ведае, хто яго вораг, хто прышлёт. Ён — не бяздумны натоўп. Ён — велікая сіла, у якой прачынаецца ўсезамленне сябе як творцы гісторыі, ён ідзе да святла, вуснамі малі бласлаўляючы сваіх сьмных на вялікую барацьбу.

Трылогія Я. Коласа — лебядзіна песня паэта. «Будзеце ж вы светлыя і радасныя, наступныя дні людзей!» — адхадзючы ад нас, думуючы пра нас, пісаў у ёй Я. Колас. Як жапавет, гучаць сёння гэтыя словы.

Алег ЛОЖКА.

ЛЕТАПІС ЖЫЦЦЯ НАРОДА

Паведамленне аб тым, што сярод самых лепшых твораў у галіне літаратуры, адабранных сэкцыямі і пленумам Камітэта па Ленінскіх прэміях для далейшага абмеркавання, знаходзіцца і трылогія Я. Коласа «На ростанях», глыбока ўхвалявала ўсіх нас. Гэта вялікая і радасная паэма для ўсёй беларускай літаратуры, для ўсяго беларускага народа.

Творы Я. Коласа даўно ўжо заваявалі паваяй і любоў у шматмільённай арміі савецкіх чытачоў. Ды не толькі савецкіх. Кнігі вялікага беларускага паэта перакладзены на многія замежныя мовы. Іх чытаюць пільер у вялікім Кітаі і ў малельнай Аляндзі, колдасцкія героды сталі добрымі знаёмымі мільёнаў паліяў, болгар, чохав, румын, палымнае слова паэта гучыць на англійскай, французскай, нямецкай і многіх іншых мовах.

«Вы — годасці свайго народа», — сказаў пра Я. Коласа вядомы Украінскі паэт Паўло Тычына.

Так, мы ганарымся тым, што выдатны твор беларускага пісьняра стаіць у паведамленні Камітэта па Ленінскіх прэміях побач з лепшымі творамі многанациональнай савецкай літаратуры, побач з шалахульскай «Узнятай паліноў». Выданыя беларускі прэзаік К. Чорны падкараіваў, што ўся творчасць Я. Коласа «ёсць найглыбейшае адлюстраванне жыцця беларускага народа за некалькі самых бурных і яркіх дзесяцігоддзяў яго гісторыі». Гэтыя словы цалкам можна аднесці і да трылогіі «На ростанях» — мастацкага летамісаў жыцця беларускага народа ў пачатку цапернага стагоддзя. Пісьменнік раскрывае ў кнізе вядзіраеішыя духоўныя багачці свайго народа, яго неўміручую цягу да свабоды, да лепшага будучага.

Асноўнай філасофскай праблемай трылогіі з'яўляецца глыбокі ролям аўтара аб ролі інтэлекцыі ў жыцці і рэвалюцыі. Праз многія пошукі і хістанні праходзіць галоў-

ны герой кнігі настаўнік Лабановіч. Вера ў свой народ, гарачае жаданне дапамагчы яму прыводзяць з цягам часу Лабановіча ў рады свядомых барацьбітоў рэвалюцыі.

Трылогія вызначаюць высокія мастацкія якасці. У ёй з вялікай сілай выяўляўся талент Я. Коласа як прэзаіка, майстра шырокіх сацыяльных панораў. Разам з тым многія вобразы, асабліва жаночыя, апісанні карцін роднай прыроды прасякнута глыбокім лірызмам, выписаны аўтарам ў сапраўды натэчым плаце. Колас-паэт і Колас-празаік былі аб'ядноўваючы ў адно праца. У выніку — натхнёны мастацкі твор, адзін з лепшых здыбачтаў беларускай літаратуры.

Кніга Я. Коласа, акрамя высокіх мастацкіх якасцей, мае вялікае пазнавальнае значэнне. Яна дапамагае нам яшчэ глыб

ЗАПЯВАЛЫ НОВАГА

У апошні час цікавасць да нарысаў з боку чытача непапулярна ўзрастае і выдавецтва стаіць перад завяжымі праблемамі. Герой нарысаў В. Данілевіча — просты савецкі люд. Усіх іх аб'ядноўвае адно пацудзілі — любоў да працы, да Радзімы.

Бадай, самы лепшы нарыс аўтара — «Азірніся на яго шлях», якім адкрываецца зборнік. Чалавечы характар В. Данілевіча раскрытае не дакладным фатаграфічным адлюстраваннем фактаў, значных і незначных, а кляпатыва адбірае найбольш характэрнае, істотнае, што, на думку аўтара, з'яўляецца ў жыцці тыповым. За простым фактам нарысец адчувае нешта большае, чым сам факт.

Сымон Пятровіч Сарокін — чалавек старошага пакалення, юнацтва якога прайшло на мяжы двух эпох. Выпадкова сустрача з багатым купцом адрывае юнаку вочы на праду тагачаснага жыцця.

Рызыкаючы жыццём, Сымон дастае з два ракі агулены Яромом Стасевым кашпур з золатам. Узнагарода — адрок і пагарда.

І тут Сымон інстынктыўна адчувае ўсёй душой, што яромы стасевы — яго закладныя вогні. Ён каменчыць рубявою паперку, якой «канаці» Ярома самахварны ўчынак матроса, штурпае яе за борт. Не, гэта не проста крыўда і прагнёў супраць «свінаватата» багача, гэта пачатак абуджэння свядомасці ў чалавека.

У нарысе не можа быць выпадковых з'яў, фактаў. Ён патрабуе ад аўтара ўмення сказаць адным штырчком, адной дэталлю вельмі многа. Прыведзены прыклад аскрава гаворыць аб умелым аўтарам жыццёвых фактаў, якія дапамагаюць раскрыццю чалавечага характара.

Жывым, неспасрадным паўстае перад намі вобраз вадзалаца Сымона Сарокіна. Мы бачым, адуцаем яго. Праз усё жыццё чалавек не пацудзілі нянавісці да сваіх прыгнатыльнікаў. Дробнаўсідніцкія клопаты супярэчаць яго высакроднай натуре. І неадрама словы Міхайлы Іванавіча, які марыў зрабіць з Сымона ўласніка-гаспадара, не крапаюць што-небудзь у запас...

А ў душы Сымона зусім другое: «Дык ведай, роднае, не будзе спакою твайму Сымону да таго часу, пакуль крылы яго душы будуць звязаны дробнымі клопатамі аб уласным двары. Арод мужнее ў паліце! Дык адпусці яго, каханая, на прасторы!»

Савецкай уладзе патрэбны былі мужныя сыны, каб руінаваць стары свет, да якога ў Сымона з юнацтва годзіла навісць, каб будаваць новае, свабоднае жыццё. І Сымон становіцца ў «рады выпрабавальных станій Савецкай улады». На наш погляд, В. Данілевічу зусім не трэба было гаварыць аб героі свайго нарыса: «У Сарокіна, на сутнасці, ніколі не было гаспадаркі, калі не лічыць прадметаў першай неабходнасці. Для яго было чужым ускае ўласніцтва пацудзілі». Такія каментарыі лішня.

Пры Савецкай уладзе раскрываецца лепшы якасці натуре Сымона. «Нават змой, у лютую суюжу, ён праз палонку апускаецца на два ракі і працуе на пяць-сем гадзін, хоць норма дзве. І гэта не за загаду начальства, а па голасу сэрца».

І нам глыбока зразумелы словы Сымона Пятровіча, калі глядзіць ён на магнутую раку: «Хорана... І прыгожа. Вельмі прыгожа». У іх столькі захаплення жыццём, ролінай прыродой. Яны пераклікаюцца з аўтарскімі «лірычнымі адступленнямі»: «Люблю Нёман! Ён хуткі, як жыццё, і светлы, як дзяціныя вочы». Вось адкуль чорнае чалавек свежыя сілы — ад роднай зямлі.

Толькі ў свабоднай працы чалавек знаходзіць сваё існае. Толькі ў наш, савецкі час, праца стала неад'емнай часткай духоўнага жыцця! «Здавалася, што не электраэнергія, а сіла майго сэрца прыводзіць у рух станок. Здавалася: яна ператварыла ў несакрушальную цвёрдз рацэ, які, угрызаючыся ў гарачы метал, рэжа і крышыць яго» («Запявалы»).

* В. Данілевіч. Запявалы. Нарысы. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1959.

Так Марыя Дубазелавая прыйшла да ўсведамлення працы як жыццёвай неабходнасці.

Вялікая радасць чалавеку бачыць плён сваёй працы. «Спыніўшыся ля другога сталваара, Кладзёнка выняў з нагруднай кішэні сінія акуляры і паглядзеў праз іх у акенца печы, у якой расплаўлена сталь чакала каўша, каб рынуцца ў яго жывым, прамыяністым патокам» («Сталваары»).

І вельмі крэмудна становіцца, што аўтар на гэтым ставіць кропку. Проста ён паленаваўся зазірнуць чалавеку ў твар і прачытаць у вачах яго тое, што робіцца недзе глыбока ў душы.

І як шкада, што аўтар выдатных нарысаў («Азірніся на яго шлях», «Валыціна і яе сябры») прыходзіцца напярэць у тым, што ён часам ператвараецца ў звычайнага назіральніка, празмерна захапляюцца знешняй аісальнасцю, не імкнучыся пранікнуць глыбей у псіхалогію чалавека.

Гэты слабы бок яго нарысаў асабліва заўважана, калі пісьменнік піша аб рабочых.

Чым жыве наш сучаснік? На гэтае пытанне не заўсёды адказвае ў сваіх нарысах В. Данілевіч. «У чалавека цудоўная сямя. Добрая кватэра. Па сэрцу работа. І не толькі ў яго самаго», — піша ён у нарысе «Адзін з радных». Але ж ці не замала чалавеку тагога існасці? Што нахтыне яго на працоўны погляд, на выкананне плана на 200—300 працэнтаў? Не высокая ж зарплата, як сцявяджае В. Данілевіч у нарысе «Пяты падручнік». Рабочы Чыкуноў вырнуўся да свайго брыгадзіра толькі таму, што «раней раскатчы атрымліваў пяцьсот—шэсцьсот рублёў у месяц, пилер ад паўтара да двух тысяч». Аўтар і не заўважыў, як збыліў гэтым вобразам рабочага, паважлівым вывадам пакрыўдзіў яго. А, між іншым, Чыкуноў — станіочны герой.

Чытаець гэты нарыс і пераконваецца, што аўтар пабыў на заводзе дзве—тры гадзіны, пагутарыў з рабочымі і знік. Нарыс атрымаўся навархоўным, схематычным.

Запявала, чалавек, які ідзе наперадзе, — гэта добра. Але ўсё ж не адзіны вырашачы поспех справы — калектыў. Згаджаецца з гэтым і аўтар. «Перш за ўсё самі рабочыя». А піша ён у нарысе «Дэмакратыя». А потым, захапіўшы знешняй аісальнасцю, супярэчыць сваім думкам: «Але вост прышоў новы чалавек, і становіцца адразу змянілася».

Ік здолеў Фраіман, якога спачатку «напактала наўдуча», вывесці адстаючы ўчастак у перадавыя? У нарысе ідзе гаворка аб новых метаджах «кукарацінаў у апошні час у вытворчасці», аб тым, што павысілася прадукцыйнасць працы. Але ж гэта ўсё не зрабіў нейкі «дэмакраты», які прышоў і загадаў: «Рабыць так». Хутчэй за ўсё поспех рабочы калектыў рабочых. Але на старонках нарыса аўтар не знайшоў месца, каб паказаць гэты калектыў.

Запявалу чуваць тады, калі яго падтрымлівае калона людзей. Мала быць перадавіком вытворчасці. Трава мець другія якасці, каб быць сапраўдным валаком калектыву, яго душой.

Нейкім гасцем, побачным чалавекам паказаны сакратар заводскага камітэта камасола Курсеў, з якім выпадкова «сустраляся» Марыя Дубазелавая («Запявалы»).

Вобраз Марыі Дубазелавой вышлісаны жыва, запамінальна. І ўсё ж у нарысе многа слабых месцаў, прыклад там, дзе вядзецца гаворка пра члену камасольска-маладзёжнай брыгады. Калектыў, у якім працуе цудоўная дзяўчына Марыя Дубазелавая, аўтарам не паказаны. Замест публіцыстыкі, глыбокай філасофскай разважанай у нарысах В. Данілевіча часта сустрачэнне жалодную аісальнасць, аісальнасць: «Ва ўпартай працы, патхнёнай клопатамі аб забеспячэнні калгасных вёсак магутнай тэхнікай, невырымна прайшлі дзесяць год» («След за марай»). Не верыцца, каб першыя гады самастойнай працы прайшлі для чалавека «непрыкметна». Або: «Над трактарам «Беларусь» працаваў доўга. Першая мадэль была створана ў 1949—1951 гадах, а першая машына сшыла з канвеера толькі праз два гады. У далейшым яна ўвесь час удасканальвалася».

Дакладчык адзначыў, што за мінулы год беларускія літаратары, што аб'яднаны пры Таварыстве дружбы, праявілі значную работу па ўмацаванні сувязей з літаратурнымі секцыямі замежных краін. У многіх краінах свету былі накіраваны рэкамендацыйныя спісы новых кніг, якія выдаліся ў Беларусі ў вытворчасці. Усяго за год расаслана звыш 5 тысяч творчых беларускіх аўтараў. Апрача таго, рэгулярна дасылаюцца газеты і часопісы, што выходзяць у рэспубліцы.

З свайго боку секцыя рэкамендавала Беларускаму дзяржаўнаму выдавецтву многія кнігі замежных літаратараў, 15 з якіх ужо выдалены на беларускай мове. Сярод іх — кнігі Л. Кручкоўскага, Е. Пугачова, М. Дуня, В. Брэўля, А. Парніса, народныя індыйскія і японскія казкі і іншыя.

Пры актыўнай дапамозе літаратурнай секцыі і яго бюро былі праведзены ўвечерні вечары, прысвечаныя жыццю і дзейнасці Берніса, Балзака, Неруды, Нексе, Славацкага, Шылера і другіх выдатных дзеячоў сусветнай культуры.

Бюро секцыі абмеркавала шляхі паліяпшынення творчых сувязей паміж

Вобраз галоўнага канструктара Мінскага трактарнага завода не раскрыты, а толькі апісаны. Аўтар ведае нам біяграфічныя дэталі героя нарыса, але жыццё і праца Івана Іосіфавіча праходзяць па-за увагай нарысціста. Гэта ўсё збядняе нарыс, робіць яго схематычным, «сырым», а чалавек — творца магутнай тэхнікі адступіла на задні план. І часам не разумееш, ці то аб чалавеку, ці аб нейкай машыне гаворыць аўтар: «Днём і ноччу шуршаў (?) ватман, алоўкі клалі на ім новыя (?) лініі. Адна дэталё, адзін вузел — дзесяткі, сотні варыянтаў».

Многім нарысам В. Данілевіча не хапае душы, без чаго не можа жыць мастацкі твор. Аднабаковасць паказу жыцця рабочых, незразумелае імкненне ставіць кропку там, дзе трэба зазірнуць у душу чалавека, агульнасць і адсутнасць шырокіх аб'ядненняў — вось, бадай, тым не дахопы, якіх можна было б набыць, калі б аўтар больш патрабаваўна паставіўся да сваіх нарысаў.

Л. ФАДЗЕЕВ.

3 агляду мастацкай самалейнасці калгасаў і саўтасаў.

На здымках: І. Нэла Тулунава (калгас «Мая камуна» Аршанскага раёна) перад выхадом на сізну...

2. Беларускі народны танец «Вяночкі» выконвае танцавальны калектыў калгаса «Чырвоны партызан» Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці. Фота У. Крука.

ПА СТАРОНКАХ ЗАРУБЕЖНАГА ДРУЖА

Мараль буржуазная

ТАЛЕНТЫ І ПАКЛОННІКІ

У многіх захаднееўрапейскіх краінах у апошні час пачаў шырока распаўсюджвацца новы від «мастацтва», так званы «стрып-піс» (ад англійскіх слоў «стрып» — расправіцца і «піс» — дражніць). Гэта «мастацтва» заключаецца ў тым, што артыст, выконваючы танец, паступова скідае з сабе ўсё азеце. Калі больш скідае няма чаго — артыстка расклываецца і выходзіць.

У Англіі створана шмат клубаў «стрып-піса» і нават праводзіцца нешта нахаталт конкурсу лепшых выканаўцаў. Агульнапрызнаная каралевай «стрып-піса» Англіі з'яўляецца нейкая Жанета Дэй. Днямі яе выклікалі ў паліцыйскае ўпраўленне горада Коventры, дзе яна павядала французская газета «Юманітэ», і патрабавалі запісаць «штраф у адзін фунт стэрлінга за «непрыстойнасць» ў час выканання аднаго з нумараў у Ланкшырскім клубе. (Аказваецца, і ў гэтым «мастацтва» існуе выказнаўца, «стрып-піс» і «стрып-піс» — мізэрыя сума, а адна Жанета Дэй не намерана плашч. Справа ў тым, што яна атрымала запрашэнне на канферэнцыю паліцыйскіх горада Коventры, дзе яна павядала выканаць менавіта гэты нумар, і ахоўнік паркуды былі ў захапленні ад яе выступлення. «Дык чым ж, з нявінным выглядом пытаецца Жанета Дэй, — астатнія публіцы нельга паказваць тое, што ахвотна глядзяць самі паліцыйскія?»

важлівым для сябе тое, што гэтая заакаяская «сімфонія» выконвалася ў канцэртнай зале імя вялікага Моцарта.

«ЧЫСТАЯ» НАВУКА

Кожны школьнік ведае расказ пра тое, як Ньютан, назіраючы за падаючым яблыкам, сфармуляваў вядомы закон прыцяжэння. Адзін з прафесараў Аклахомскага ўніверсітэта (ЗША) вырашыў паўтарыць вопыт Ньютана, але з больш «дасканальнымі» сродакмі. Бо ў Ньютана, разважана аклахомскага прафесара, усё было вельмі прымітывна: проты яблык падаў з яблыні на зямлю. Да таго ж Ньютан «забыўся» звярнуць увагу на тое, якім бокам упаў яблык. Для сваіх даследаў прафесар прымяніў бутэробды з маслам. Гэтыя бутэробды падалі на дыван. Пасля працяглых даследаў з рознымі бутэробды і рознымі дыванаі, паведала аўстрыйская газета «Фольксштйм», прафесар прайшоў да заключэння, што бутэробды падае маслам уніз і 83 працэнтах усіх выпадкаў. Гэты прапант паніжаецца, калі бутэробды падае на проты танны дыван і павінаецца, калі бярэцца добры дарогі дыван. Якім чынам кошт дывана ўплывае на падзенне бутэробды — прафесар яшчэ не высветліў. Даследы працягваюцца...

ТОЛЬКІ АДНО — ГРОШЫ

У гамбургскай газеце «Дэйвельт» (Заходняя Германія) змешчана абава аб тым, што спявачка, якая аказалася ў цяжкім матэрыяльным становішчы, шукае багатага пана, гатовага фінансавань яе артыстычнаму дзейнасці і кіраваць яе кар'ерай. Калі трэба, яна згодна выйсці замуж. Пра сябе спявачка падабязна паведала, што ёй трывае год, што яна бландышка, што ў яе прыбавная фігура і г. д. Яе выбранік павінен валодаць толькі адной якасцю — грошамі.

РАЙ ДЛЯ САБАК

«Школа для сабак», «Універсал для сабак», «Пансіён для сабак» — такія шмільны можна бачыць над раскошнымі асабнякмі ў амерыканскіх гарадах. Слугі ў ліўрыя спявачкі вывозіць на прагулку сабак, апраўчаны ў дарогі футры, з залатымі і сярэбранымі ўпрыгожаннямі. Пэлы рад прапрымчаў займаюцца вырабам прадметаў сабачага туалету і ўпрыгожванняў. Абслугоўванне сабак багатых дармадаў — адзін з самых прыбытковых відаў бізнесу ў Злучаных Штатах. У Нью-Йорку, напрыклад, толькі за тыдзень калід на падарункі сабачым было выдаткавана трынаццаць з паловай мільянаў долараў. Гэта шмат больш, чым траціна на дапамогу вялікай арміі беспрацоўных.

Л. АБРАМЕНКА.

МАЛЕНЬКІМ ГЛЕДАЧАМ

Беларускі дзяржаўны тэатр лялек наведваў калгас «Крайна Савета» Наварудскага раёна, дзе паказаў маленёкмі глядачам спектакль «Пра агулены час».

У спектаклі прынялі ўдзел артысты С. Адамка, В. Уласаў, А. Іванова, Г. Клюквіна і інш. А. ЗЯЙДАЛЬ.

Галоўны рэдактар Янка ШАРАХОЎСКІ.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь Маршчынскі (адказны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОУ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

КАЛІ ВЫ ЖАДАЕце БЫЦЬ У КУРСЕ УСЯГО НОВАГА У ГАЛІНЕ АДПАВЕДНАГА ПРОФІЛЮ ПРАМЫСЛОВАЙ І СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЙ ВYТВОРЧАСЦІ АБО ЛЮБОЙ ІНШАЙ ГАЛІНЕ ВЕДАў, ВАМ НЕАБХОДНА КАРЫСТАЦІА ПЕРЫЯДЫЧНЫМІ ВYДАННЯМІ АДЗІННЫМІ КРЫНІЦАМІ ІНФАРМАЦЫІ АБ ВYХОДЗЯЧЫХ У ССР ЦЭНТРАЛЬНЫХ І РЭСПУБЛІКАНСКІХ ГАЗЕТАХ І ЧАСОПІСАХ З'ЯўЛЯЮЩА:

1. «КАТАЛОГ ГАЗЕТ І ЧАСОПІСАў НА 1961 ГОД». Аб'ём каталога — 12 друкаваных аркушаў. Цана 1 рубель. У каталогу прыводзіцца кароткая характарыстыка кожнага перыядычнага выдання, а таксама пералік выданняў па тэматыцы.

2. «КАТАЛОГ ЧАСОПІСАў (адырэсаваны)». Аб'ём каталога — 35 друкаваных аркушаў і больш чым 20 калюровых уклеек. Цана 6 рублёў. На кожнае выданне дадзена падабязна анітацыя.

КАТАЛОГІ САОУДРУКУ НА 1961 ГОД ВYЙДУЦЬ У СВЕТ І БУДУЦЬ РАССYЛАЦА ПАДПІСЧЫКАМ У ЛІПЕНЬ—ЖНУНЬ 1960 ГОДА.

ПАДПІСКА НА УКАЗАННЫЯ КАТАЛОГІ БУДЗЕ ПРАВОДЗІЦА У АДЗЕЛАХ САОУДРУКУ, каргогах або аддзяленнях сувязі да 1 чэрвеня 1960 года.

САОУДРУК

Міністэрства сувязі БССР.

Калектыў Тэатра імя Яні Купалы глыбока смуткуе з прычыны смерці старошага працаўніка тэатра мастака-рымбэра ВОЛКАВА Рыгора Васільевіча і выказвае глыбокае спачуванне сямі памёршага.

Першыя спробы

Тры літстаронкі надрукавала лясцая раённая газета Брэсцкай вобласці «Ленінская праўда».

Самы распаўсюджаны жанр у літратурных старонках — паэзія. Аўтары надрукаваных у газете вершаў галоўным чынам — моладзь. Свае паэтычныя творы надрукавалі маладыя калгаснікі В. Вялічка і С. Нефядовіч, школьніца К. Стражыцкі, геолог В. Плавінскі і інш.

Лепшыя, на нашу думку, вершы В. Плавінскага. Паэтычныя пэат умею часам адной, завалася б, дробнай дэталлю выказаць значную думку. Так, у вершы «Курносые мальчыхні» ён расказвае аб дзіцячых і жывячых аласных хлопчыках, якіх збіраюць на калейкі ад запалкавых каробкаў. На нахлэйках

Герба. Цветов букеты. Салы у новых школ. Хвостатая ракета. Плывучы лодкало.

Абгуляючыма паэтычную думку, аўтар гаворыць, што ўсё гэта хлопчыкам

Не на картках дарит, А на вью страна.

Як і «Курносые мальчыхні», вершы В. Плавінскага «Митинг в Микашевичах», «В дороге» наважыю светлым настроі. Галоўная якасць, якая іх вылучае сярод вершаў іншых аўтараў, — вобразнасць. Праўда, аўтар яшчэ не заўсёды можа кары-

Прапагандыст часопісаў

— Андрэя Іванавіча Трызна тудлаў за ўсё сустрачэнне ў нашай бібліятэцы, — сказаў сакратар камітэта камасола Гомельскага дзяржаўна-адукацыйнага камітэта Т. Фармагэй. — Ён любіць пасадзіць там гадзіну—другую пасля эменч...

Андрэя Трызна мы сапраўды знайшлі ў бібліятэцы. Ён разам са сваімі сябрамі разглядаў свежыя нумары часопісаў, раўсаў, што цікава пачытаць рабочым у час абедзеннага перапынку.

Андрэя Іванавіч аказаўся чалавекм гаваркім. Ён нам расказаў аб поспехах камітэта ў вытворчасці мабіл, аб іматэраічным жыцці свайго калектыву, хваліў таварышаў за высокія паказчыкі ў рабоце, але ні слова не сказаў пра сябе.

— Ды што аб гэтым расказаць, — урочіце адказвае на наша пытанне Трызна. — Працую як і ўсе, норму выконваю на 150 працэнтаў. А што датычыцца распаўсюджвання перыядычнага друку, дык у гэтым я нічога асаблівага не зрабіў. На 1960 год у чарвёртм часу, дзе я працую, распаўсюджана па падпісцы звыш 600 экзэмпляраў газет і часопісаў, прычым, каля 100 экзэмпляраў толькі літаратурна-мастацкіх выданняў. Асабліва добра распаўсюджваецца часопіс «Неман». У бягучым годзе толькі ў нашым цэраку яго вылісалі 88 чалавек. Як я гэтага дамога? Тут няма ніякіх сакретаў, — праплагаў Андрэя Іванавіч. — Гады два назад я сам падысаў на гэты часопіс. Праўда, не ўсё мне падабаецца ў ім, але ў кожным нумары можна знайсці і цікавыя творы. Лепшыя творы я стаў чытаць рабочым у час абедзенна перапынку. Паступова рабочыя сталі самі вылісваць літаратурна-мастацкія часопісы. У мінулым годзе ў нашым цэраку было каля 30 такіх падпісчыкаў. А цяпер іх многа.

У прапагандзе і распаўсюджванні перыядычных літаратурна-мастацкіх выданняў Андрэя Іванавіч актыўна дапамагае пастаянным падпісчыкам часопіса «Неман» рабочыя Юрыя Казлоў, Ніна Халюкова, Клара Трайноўская і інш.

М. ПАЛУНІЧАУ.

МАЦАВАЦЬ ТВОРЧЫЯ СУВЯЗІ

Пры Беларускам таварыстве дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі працуе літаратурная секцыя, якая аб'ядноўвае звыш 60 пісьменнікаў і журналістаў рэспублікі. 2 саканьня адбылося пасяджэнне секцыі, на якім былі падвядзены вынікі работы за 1959 г. і вызначаны заданні на бягучы год. Са справядлівым дакладам выступіў старшыня бюро секцыі П. Ф. Глебка.

Дакладчык адзначыў, што за мінулы год беларускія літаратары, што аб'яднаны пры Таварыстве дружбы, праявілі значную работу па ўмацаванні сувязей з літаратурнымі секцыямі замежных краін. У многіх краінах свету былі накіраваны рэкамендацыйныя спісы новых кніг, якія выдаліся ў Беларусі ў вытворчасці. Усяго за год расаслана звыш 5 тысяч творчых беларускіх аўтараў. Апрача таго, рэгулярна дасылаюцца газеты і часопісы, што выходзяць у рэспубліцы.

З свайго боку секцыя рэкамендавала Беларускаму дзяржаўнаму выдавецтву многія кнігі замежных літаратараў, 15 з якіх ужо выдалены на беларускай мове. Сярод іх — кнігі Л. Кручкоўскага, Е. Пугачова, М. Дуня, В. Брэўля, А. Парніса, народныя індыйскія і японскія казкі і іншыя.

Пры актыўнай дапамозе літаратурнай секцыі і яго бюро былі праведзены ўвечерні вечары, прысвечаныя жыццю і дзейнасці Берніса, Балзака, Неруды, Нексе, Славацкага, Шылера і другіх выдатных дзеячоў сусветнай культуры.

Бюро секцыі абмеркавала шляхі паліяпшынення творчых сувязей паміж

стацца мастацкімі сродакмі, але адчуваецца, што ён шмат працуе над вершамі, шукае трапных параўнанняў, паэтычных дэталей.

Надрэчкі, на нашу думку, верш В. Вялічка «У поле мы выйшлі». В. Вялічка — неспасрады ўдзельнік калгаснага жыцця, і таму адуцаецца ў вершы шырае жаданне лірычнага героя, каб «багатым, заможным быў родны калгас». Аднак у словах «Я — трактарыст, я — калгаснік» аўтар няўдала выказаў сваю думку. Мы ведаем, што трактарыст — той жа калгаснік і той жа артыст.

«Отгнізе» — так назваў свой верш В. Кіслюк. У ім аўтар выказвае шчырую любоў да машына-Радзімы. Але ў вершы няма галоўнага — адуцаючы сённяшняга дзіця. Такія вершы аб Радзіме, дзе песні трактарыстаў, гудзі пазылоў, самалёты і г. д., маглі быць павінамі і пісаліся ў 30-я гады. Як вядома, 1959 год — першы год сямігодкі — прынёс многа новага ў галіне народнай гаспадаркі, у дасягненнях навуцы і тэхнікі. Наш час мае свае важныя адметныя рысы.

Вылучаюцца вершы А. Гольмана «Эстафета» і «Трөгора», асабліва вершы, прысвечаны савецкім людзям, якія ясныць з пакалення ў пакаленне эстафетна камунаі. Слабейшымі атрымліваюцца вершы С. Нефядовіча. Добра, што аўтар піша пра тое, што ведае, што сам бачыць у жыцці. Але мастацкія сродкі, якімі вы-

рашаецца думка верша, часта ідуць ад жыцця, а ад літаратуры. Маладым аўтарам трэба вучыцца майстэрству, каб сказаць сваё, свежэе слова. Калі мы чытаем: «квітнее калгаснае поле», «калішаша лён сінізі», «як мола, уздыхаюць жыты» і г. д., адразу заўважам, што аўтар паказуў не сваё ўспрыманне прыроды, а ўжывае, калі можна так сказаць, «слётны» выразы.

Акрамя вершаў, у літстаронках надрукаваны цікавы нарыс У. Яфімова «Браты» — пра жыццарэ Ленінскага раёна Івана Цуба, які ў час Вялікай Айчыннай вайны паўтарыў подзвіг Івана Сусаніна, а таксама матэрыял пра знаходжэнне ў вёсцы Сінкевічы ў 1947 г. народнага песьняра Беларусі Якуба Коласа. Даюцца таксама анітацыі новых кніг беларускіх мастацкай літаратуры, што паступілі ў продаж у магазіны раёна.

Рэдакцыя газеты правільна зрабіла, надрукаваўшы артыкул Уладзіслава Нільдвельскага «Некотарыя